

Upravništvo Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor, Grajski trg 7.
— Telefon št. 2455.
Podružnica Celje, Kocenova ulica 2.
— Telefon št. 190.
Računi pri pošti ček zavodih: Ljub-
ljana št. 11842, Praga št. 105241,
79 180, Wien št. 105 241

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126 Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455,
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65

Rokopisi se ne vračajo

Slovaška se je odcepila od Češke

Češkoslovaške republike ni več — Tudi Podkarpatska Rusija je proglašila svojo neodvisnost — Prezident Hacha pri Hitlerju

Po povratku dr. Tisa iz Berlina je slovaški parlament včeraj opoldne proglasil odcepitev od Češke in Moravske Nova država je zaprosila Nemčijo za pokroviteljstvo — Brezpredmeten madžarski ultimat Pragi

Bratislava, 14. marca. br. Msgr. dr. Tiso je snoči iz Berlina, kjer se je bil sestal s kancelarjem Hitlerjem in drugimi vodilnimi nemškimi državniki telefonično zahteval od ministrskega predsednika Sidorja, naj za danes dopoldne ob 10. skliče sejo slovaškega deželnega zbora. Sidor je takoj stopil v telefonični stik s praško vlado in s prezidentom republike dr. Hacho. Dobil je končno prezidentov pristane na sklicanje slovaškega parlamenta.

Dr. Tiso se je ponoči vrnil iz Berlina na Dunaj. Pred svojim odhodom je imel še drugi sestanek z zunanjim ministrom Ribbentropom. V spremstvu bivšega ministra Durčanskega se je davi ob 8. z avtomobilom pripeljal z Dunaja v Bratislavo. Imel je najprej dolgo konferenco z dosedanjim predsednikom vlade Sidorjem, nato pa s profesorjem Tuho in bivšim šefom propagande Machom, ki sta voditelja nepomirljivih separatistov.

Po teh razgovorih se je sestala slovaška vlada k. o. c. i. seji, na katero so bili povabljeni tudi nekateri drugi vodilni člani Hlinkove stranke. Dr. Tiso je na seji obširno poročal o svojih razgovorih v Berlinu in stavil svoje predloge za odločitve, ki naj jih spremlja slovaški parlament.

Proglasitev slovaške neodvisnosti

Parlament se je sestal ob 10. Seja je bila takoj v začetku proglašena za tajno. Poslovanje je bilo močno zastraženo po Hlinkovi gardi, ki ni pustila nikogar ne notri ne ven.

Seja je trajala nad 3 ure. Ob 13.30 je novi propagandni minister Mach objavil po radiu, da je parlament sklenil odcepitev Slovaške od Češke in Moravske ter ustanovitev popolnoma neodvisne slovaške države. Obenem je sporočil začasno ustavo, ki vsebuje pet členov in slovesno proglašja samostojnost in neodvisnost Slovaške. Do definitivne ustave bo vsa državna oblast v rokah predsednika vlade.

Istočasno je bila objavljena nova slovaška vlada. Predsednik vlade je zopet msgr. dr. Tiso, ki je obenem začasni predsednik slovaške republike. Dosedanji pordnevni predsednik vlade Sidor je v novi vladi notranji minister, znani prof. Tuka je podpredsednik vlade, Mach pa minister za propagando.

Zahvala in prošnja Hitlerju

Predsednik dr. Tiso je takoj po seji parlamenta poslal brzojavko kancelarju Hitlerju. V njej se mu zahvaljuje za podporo slovaškemu narodu ter prosi Nemčijo, naj ostane zaščitnica svobodne slovaške države in naj ji nudi vso pomoč.

Slovaški parlament se bo zopet zbral v kakih 14 dneh ter bo takrat izvolil definitivnega poglavarja nove države.

Berlin, 14. marca. AA. (Havas) Predsednik nove slovaške vlade Tiso je poslal Hitlerju brzojavko s sporočilom, da je Slovaška proglašila svojo neodvisnost. V isti brzojavki prosi Tiso za varstvo Nemčije.

Prva vlada slovaške republike

Bratislava, 14. marca. AA. (Havas). Nova slovaška vlada je takole sestavljena: predsednik vlade dr. Jože Tiso; podpredsednik dr. Tuka; notranji minister in minister za socialno politiko Karel Sidor; zunanji minister Durčanský; finančni minister Pružinský; gospodarski minister Madricki; vojni minister Cajpjos (?); prosvetni minister Sivak; pravosodni minister Fritiz; prometni minister Stano; šef propagande Mach. Predsednik parlamenta ostane Martin Sokol.

Začasna ustava

Bratislava, 14. marca. AA. (ČTK) Slovaški parlament je izglasoval dane tale zakon o neodvisnosti slovaške države.

Čl. 1. Slovaška pokrajina se proglašja za neodvisno slovaško državo. Slovaški pokrajinski zbor se pretvori v zakonodajni zbor slovaške države.

Čl. 2. Do objave ustave slovaške države je vsa izvršilna oblast v rokah vlade, ki jo imenuje parlament.

Čl. 3. Vsi zakoni, ukazi in ostali ukrepi ostanejo v veljavi s spremembami, ki izhajajo iz duha o neodvisnosti slovaške države.

Čl. 4. Vlada se pooblašča, da ukrene vse potrebno za ohranitev reda in varnosti državnih interesov.

Čl. 5. Ta zakon stopi v veljavo z današnjim dnem, vlada pa ima nalogo, da ga izvrši.

Tri državice

Praga, 14. marca. h. Češkoslovaška republika je z odcepitvijo Slovaške in s prekinitvijo zveze s Podkarpatsko Rusijo razpadla v tri samostojne države. Nova Slovaška šteje v svojih sedanjih mejah 2.450.000 prebivalcev. Od tega je 1.960.000 Slovakov, 80.000 Čehov, ostali so Madžari in Nemci. Država meri 38.450 kvadratnih kilometrov.

Češki državi ostane ozemlje 49.360 kvadratnih kilometrov s 6.800.000 prebivalcev, med temi 236.000 Nemcev.

Podkarpatska Ukrajina ima 11.000 kvadratnih kilometrov s 502.000 prebivalci.

Nemško vojaštvo na slovaško mejo

London, 14. marca. AA. Reuter poroča z Dunaja, da je bil danes dopoldne na Dunaju promet skoraj popolnoma ukinjen, ker koraka po ulicah vojaštvo v popolni vojaški opremi proti slovaški meji. Na vprašanje Reuterjevega dopisnika, ali gre za zasedbo Slovaške, je dobil odgovor od neke osebe iz pristojnih krogov, da bi eventualno nemške čete mogle zaseči Slovaško.

Dunaj, 14. marca. AA. Reuter. Danes so krožile razne protislovne vesti iz uradnih virov glede gibanja nemških čet proti Slovaški.

Praga v usodnih urah

Prebivalstvo je mirno in disciplinirano — Češka vlada je neprestano zbrana — Slovaki zahtevajo zase tudi vzhodno polovico Moravske — Zaprte meje

Praga, 14. marca. h. Od sinoči vlada na vsem Češkem in zlasti v Pragi ostražje mrzličnega razburjenja, toda narod je ohranil pri tem na običujeno vredno in mirno. V prvih usodnih urah vseh usodnih trenutkih odgovorov celemu narodu in da je tudi dejanje posameznikov lahko vzrok nedogledne narodne in državne škode.

Od sinoči so zbrani vsi ministri. Razpravljajo ne samo o ukrepih, ki postajajo potrebni radi usodnih dogodkov v republiki sami zaradi odcepitve Slovaške, s katero je avtomatsko presekana tudi zveza s Podkarpatsko Ukrajino, temveč tudi o posledicah novega mednarodnega položaja, v katerega je postavljena Češka. Kar je ostalo od ozemlja češkoslovaške države, pod praško vlado ima sedaj štiri petine svojih mej z Nemčijo, iz česar izhajajo posledice, ki jih noben realen politik spregledati ne more.

Vesti iz Slovaške

V prvih jutranjih urah je češka javnost izvedela, da se nahaja bivši slovaški predsednik vlade dr. Tiso, ki je bil z bivšim ministrom Durčanskim včeraj v Berlinu pri kancelarju Hitlerju, napoti v Bratislavo in da je sklican slovaški »sejem« (parlament) za danes dopoldne k odločitvi seji.

Predsednik republike je včeraj na zahtevo dosedanjega predsednika slovaške vlade Sidorja in potem ko je bilo praški vladi sporočeno nemško stališče, podpisal ukaz o sklicanju slovaškega parlamenta. V prvih popoldanskih urah so posebne izdaje praških listov naznanile da je odcepitev Slovaške od skupne narodne države izvršena stvar in da je predsednik slovaške vlade msgr. dr. Tiso postavil Slovaško pod zaščito Adolfa Hitlerja in zaprosil za njegovo pomoč. S tem se je Slovaška postavila pod pokroviteljstvo Nemčije.

vaški. Ob 17. so v pisarni gauleiterja Bürckla priznali, da so manjši oddelki nemških čet prispeili v Bratislavo. Uro pozneje so v pisarni Bürckla te vesti ovrgli. Tedaj je bilo rečeno, da nemške čete niso prekorčile slovaške meje, ker se Slovaška smatra za suvereno državo.

Nemci zasedli Moravsko Ostravo

Praga, 14. marca. AA. (Reuter) V čeških uradnih krogih izjavljajo, da so nemške čete zavzele Moravsko Ostravo.

Moravska Ostrava, 14. marca. AA. Havas. ČTK poroča, da so inozemske radiopostaje danes opoldne objavile, da je bilo nekaj nemških državljanzov aretiranih v Opavi in da so nekatere nemške učitelje o priliki aretacije tudi pretepali. Dalje so trdili, da je skupina židov v Vitkovicah odšla proti nemški meji ter vzklikala proti Nemcem. Dopisništvo agencije ČTK v Moravski Ostravi ugotavlja na podlagi uradnih poročil, da v Moravski Ostravi ni bil aretirani niti en Nemec, da niso nikogar pretepali in da na nemški meji ni bilo nobenih demonstracij. Zato so omenjena poročila čisto brez podlage.

Madžarske čete vdrle na Slovaško?

Bratislava, 14. marca. AA. (DNB) Govore, da bodo Madžari proglašili mobilizacijo. Vrše se že priprave za splošno mobilizacijo. Izvedelo se je, da so madžarske ne redne čete vkorakale v Slovaško blizu Rudnoka in zavzele strateški kraj Klopčano.

Göring pri Hitlerju

Berlin, 14. marca. AA. Nocoj je maršal Göring prispeil iz San Rema v Berlin in se takoj odpravil v kancelarsko palačo, kjer ga je sprejel Hitler.

Praga v usodnih urah

Prebivalstvo je mirno in disciplinirano — Češka vlada je neprestano zbrana — Slovaki zahtevajo zase tudi vzhodno polovico Moravske — Zaprte meje

Istočasno so dospele vesti, da se je svoj čas odstavljeno podkarpatski minister Revaj vrnil v Chust in da so madžarske čete pričele prodirati v Podkarpatsko Ukrajino. Te vesti se za enkrat označujejo še kot nepotrjene.

Zahteve generala Gajde

Lahko si je predstavljati, kako je vse to delovalo na narod, ki od lanske jeseni preživlja čase nepopisne duševne in narodne muke. Predsednik republike, ki se je udeleževal posvetovanj, je bil tekom dopoldneva sprejel generala Gajdo, ki mu je izročil zahtevo, naj sedanja vlada takoj odstopi in naj se na Češkem uvede totalitarni režim pod Gajdovim vodstvom. Kakor znano, je Nemčija s svoje strani zahtevala odstop ministra generala Syrovega in notranjega ministra dr. Černega.

Prezident republike in zunanji minister na potu v Berlin

Ob 4. popoldne je ministrski svet sklenil, da se predsednik republike gospod dr. Hacha in zunanji minister dr. Chvalkovsky podata v Berlin in naravnost od kancelarja Hitlerja izvesta, kaj namerava Nemčija v pogledu češke države. Dr. Hacha in Chvalkovsky sta se že dve uri kasneje peljala v Berlin. Ministrski svet je ostal zbran ter čaka z odločilnimi ukrepi do povratka obeh državnikov.

Zaprte slovaške meje

Medtem je slovaška vlada zaprla slovaške meje. Železniški promet med češkimi in slovaškimi ozemljem se sicer vrši, toda vse postaje so zasedene od oddelkov Hlinkovih gard, ki vršijo strogo preiskavo potnikov ter zlasti preprečujejo iznašanje denarja iz Slovaške. Tudi slovaška meja napram bivši Avstriji in Madžarski je zaprta. Vzdolž nemške meje stojijo močni oddelki nemške vojske.

Na Slovaškem samem se je pričela divja propaganda, da so sedanje meje napram Češki krivične in da je treba k slovaški državi priključiti tudi vse moravsko ozemlje do črte nemškega av-

tomobilskega koridorja Vratislava - Dunaj.

Demantirani alarmi o nemških namerah

Tudi vzdolž češke meje je nemška vojska ojačena in ni izključeno, da je tudi v tem pogledu računati še s kakimi dogodki. V tem oziru se raznašajo po Pragi in po Češkem alarmantne vesti, češ da bodo Nemci zasedli Plzen, Budějovice in cel koridor Vratislava -

Brno - Dunaj. Te vesti se energično demantirajo.

V teh težkih trenutkih, ki jih preživlja češki narod, se njegove misli obračajo nazaj v zgodovino, iz katere črpa narod vero v svojo življenjsko sposobnost.

Spopadi v Plznu?

Berlin, 14. marca. AA. Poročajo o resnih spopadih med Čehi in Nemci na ulicah v Plznu. Nekaj ljudi je bilo ranjenih.

Češko slovo od Slovakov

Uradna češka objava o odcepitvi Slovaške — „Pri Čehih ni nobenega sovraštva do Slovakov“ — „Politične meje ne morejo popolnoma ločiti sester in bratov“

Praga, 14. marca. AA. (ČTK) Praški radio je razglasil vest o proglašitvi neodvisne Slovaške in o sestavi nove slovaške vlade s temle komentarjem:

»Odkar je prišel v veljavo zakon o slovaški avtonomiji, so politične zveze med češko in slovaško deželo znatno popustile. Imeli smo skupno samo vojaštvo in zunanje zadeve, finančna vprašanja pa so bila skupna le v omejenem obsegu. Kljub temu so se politični zastopniki Slovaške izrekli za novo zruhanje političnih zvez, ki so nas še družile s Slovaško. Slovaška je krenila na novo pot in po zrelem premisleku sklenila postati neodvisna.

20 let so Čehi vzajemno delali s Slovaki in reči smemo, brez obotavljanja. To dvajsetletno sodelovanje ni bilo Slovaški v škodo; to dokazujejo sedanja zunanjsko-slovaški mest in gospodarska povzdi vseh slovaških krajev. Vse to smo ustvarili z vzajemnim delom in prizadevanjem. Pri tem sodelovanju je tako Čehe kakor Slovaške vodila dobra volja, da vzajemno oripomorejo v blagor skupne države.

Danes ni nič več državopravnih zvez med češko in slovaško deželo in v bodoče bomo živeli vsak zase. V trenutku, ko se razstajata dva bratska naroda, lahko od-

ločno potrdimo, da ni v Čehih nobenega sovraštva, ne animoznosti proti Slovakom. Mi od vsega srca želimo slovaškemu narodu, naj bo njegovo bodoče neodvisno življenje dobro in srečno in naj si slovaški narod ustvari življenjske razmere, kakršne ustrezajo slovaškim potrebam.

Očitno je, da se bodo nove razmere zrcalile tudi v spremenjenem položaju našega naroda. Češko državo bodo zdaj čakali mnogi in znatno različnejši problemi, kakor so bili dosedanjí. Za našo državo se začne nova doba in morali se bomo lotiti dela v slogi, disciplini in razumnosti. Ohranili bomo prijateljski spomin na naše skupno življenje s Slovaki v skupni državi, v svesti si, da politične meje ne morejo ločiti sester in bratov, ki so toliko let skupaj živeli.

Kar se naših lastnih problemov tiče in življenjskih vprašanj, bomo morali o njih razmišljati brez obotavljanja. Vlada Rudolfa Berana je zaradi tega zasedala ves dopoldan in se popoldne ponovno sestala na sejo, da uredi najnujnejša vprašanja. Vsak dober državljani ima danes dolžnost ohraniti mir in disciplino, kajti samo tako bomo mogli prestopiti preizkušnje, ki nas čakajo.

Slovaško slovo od Čehov

Dr. Tiso v proglasu na narod ostro napada Čehe, ki jih označuje za smrtne sovražnike Slovakov

Bratislava, 14. marca. AA. (DNB). Ministrski predsednik neodvisne Slovaške dr. Tiso je izdal danes proglas v katerem pravi med drugim:

»Slovaki! V tem tako resnem času se obračamo na vas kot zakoniti zastopniki slovaškega naroda. Obratamo se na vas in na narode vsega sveta, na narode, ki so svobodni in ki znajo svobodo ceniti. To kar se je zadnje dni odigralo v naši domovini pod pritiskom oborožene češke sile, ne odgovarja človečanskim pravicam in ne odgovarja pravic narodov do življenja. Vsi ti ukrepi so bili podvzeti ravno radi tega, da se odvzame našemu narodu ona svoboda, ki si jo je izvojeval po tolikih žrtvah. Ponovno so nam hoteli vsiliti nekaj, kar ni naše.

Bili smo pripravljeni na številne žrtve, ker smo hoteli, da se sporazumemo s Čehi. Toda vsi naši napori so bili zaman. Politični zastopniki češkega naroda so verovali, da nas bodo mogli prisiliti z raznimi ukrepi h kapitulaciji. Predsednik republike je 10. marca protustavno zamenjal slovaško vlado. Ta akt je bil politično in pravno nesprejemljiv, ker je slovaški zbor 23. februarja izglasoval soglasno zaupnico svoji vladi. Od tedaj so morali nehati vsi odnosi med češkimi in slovaškimi narodom.

Zgodovina bo dokazala, da smo mi ravno po najboljši vesti, Bog nam je priča,

da smo hoteli samo dobro. Odgovorni predstavniki češkega naroda so odgovorili na našo dobro voljo z nasiljem. Mi nismo nerazpoloženi proti češkemu narodu, toda ta narod je še vedno pod oblastjo ljudi, ki jim preteklost ni nič koristila, Sovražnik našega narodnega življenja je močan, Bog in pravica pa sta še močnejša. V teh težkih dneh naše zgodovine nas vsemogočni ne bo zapustil.

Prišel je dan, da vzamemo v svoje roke usodo svojega naroda, ako zares želimo, da mu pomagamo in ako se res želimo izogniti smrti. Če želimo zagotoviti bodočnost našega naroda moramo narediti konec dosedanjemu skupnemu življenju s Čehi. In mi smo naredili konec temu. Prepričani smo, da smo to storili tudi v samem interesu dobrih odnosov s sosednjim češkim narodom. Vsemogočni je dal vsakemu narodu, da živi tako kakor mu narekujejo lastni interesi, in mi smo postopali v svojem interesu, kakor smo postopali tudi v interesu miru v Srednji Evropi. To kar se je zgodilo, je bilo neobhodno potrebno radi bodočnosti slovaškega naroda, ki ga toliko ljubimo.

Mi zakoniti zastopniki slovaškega naroda proglašamo neodvisnost Slovaške. V proglasu končno dr. Tiso poziva Slovačke, naj chranijo mir in red, naj bodo mirni in zbrani. Proglas se končuje z besedami: »Tako nam Bog pomaga!«

Madžarski ultimat Pragi

Nanaša se na Podkarpatsko Rusijo — Madžarske čete so zasedle 30 podkarpatskih vasi — Budimpešta zahteva odgovor v 12 urah

Budimpešta, 14. marca. AA. (Reuter) Ultimat madžarske vlade praški vladi poteče v sredo 15. marca ob 2. jutraj. Madžarska vlada v ultimatu zavrača od sebe vsako odgovornost za posledice, ki bi nastale radi odklonitve ali odlašanja praške vlade, da postopa po ultimatu.

Budimpešta, 14. marca. br. Madžarski zunanji minister grof Czaký je danes popoldne malo pred 15. uro sprejel češkoslovaškega poslanika v Budimpešti in mu izročil ultimativno noto za češkoslovaško vlado. V svoji noti ugotavlja madžarska vlada, da se dogodki na Češkoslovaškem

v zadnjem času niso razvijali v smislu dunajske razsodbe niti v duhu zadnjih češkoslovaško-madžarskih sporazumov. Zaradi tega zahteva madžarska vlada:

1. da se osovobodijo vsi na Češkoslovaškem internirani madžarski nacionalisti;
2. da se opusti sleherno nadaljnje preganjanje Madžarov in se jim omogoči svobodno delovanje v njihovih organizacijah;
3. da češkoslovaške tovarne orožja nemudno dobavijo Madžarski vse potrebno za njeno oborožitev;

Dalje na 2. strani

Dobrodelne organizacije in sleparji

Mračne sile v zrcalu dveh afer

Iz obeh afer, ki jih zdaj ob velikem presenečenju in ogorčenju vse javnosti razkrivajo v Beogradu, je razvidno, da so sleparji »pretno izkoristili na eni strani sočutje in usmiljenost javnosti, na drugi strani pa prevelike ambicije in premajhne sposobnosti organizatorjev in odbornikov dobrodelnih društev. Dobrodelnih organizacij je pri nas veliko število, listi so polni poročil o uspešnem delovanju takih organizacij, o velikih vnmeh in zaslugah odbornikov in odbornic, redkokdaj pa so take hvalne upravičene tudi z dokazili uspehov.

Kakor vse druge, tako so tudi dobrodelne organizacije pod gotovo kontrolo, a ta kontrola je tako da se komaj opazi. Nekatera dobrodelna društva pa menda sploh živijo samo zaradi tega da se vsaj vsako leto enkrat ob priliki obnih zborov proslavijo odborniki in odbornice. Tako ni čudno, da v dobrodelnih društvih mnogi najdejo svoj vsakdanji kruh, ki pa se, če je le mogoče, pretvori v slastno potico. V dobrodelnih društvih so tudi spori, odborniki se skregajo, tožarijo, naposled pa vse zapisi in nameste likvidiranega se pojavi novo društvo. Največkrat se afere naših društev končajo z odpustom kakšnega administrativnega tajnika in potem je spet v redu do novega spora, do nove afere.

Mož idej in dobrih zvez

Izkoriščanje nerodnih in častihlepnih dobrodelnikov je preizkušnja sleparskega sistema. Malo je dobrodelnih društev, pri katerih bi odborniki sami položili temelje namenjenega dobrodelnega sklada. Po večini razmišljajo vsi o organizaciji čim izdatnejše nabiralne akcije. Seje se vrstijo, sklepov in načrtov na ni in se vsem odvli kamen od srca, ko se pojavi mož idej, ki pravi: »Denar vam preskrbim jaz, prepustite vse meni.«

Tako je priskočil na pomoč beograjskim damam za varstvo slepih deklet Nikola Vinogradov, Klubu oficirjev-invalidov pa Josif Sojhet. V manjšem obsegu pa se gotovo udeležujejo še cela vrsta podobnih poslovnih in idejnih strokovnjakov, ki najdejo med

odborniki in odbornicami svoje dobre zaveznike.

V obeh sramotnih aferah so drastični prikazi sleparskega sistema in nesmotnega, po večini na častihleplju baziranega dobrodelništva. Vse doslej zaslišane odbornice damskega društva za varstvo slepih deklet, ki niso imele osebno prav ničesar od Vinogradovega sistema, so se čudile vsemu, kar so jim povedali, nekatere pa so tudi prav naivno menile, da pač ni bilo drugega izhoda kakor onih 25 odstotkov od podjetnega Rusa, trgovskega veččaka, moža idej in dobrih zvez. Zelo zanimivo in poučno je sodelovanje podpredsednice gospe Andrejevičeve pri podli spekulacij.

Pri vseh svojih dobrih zvezah Vinogradov ni mogel sam vsega opraviti in zatekel se je k upokojenemu polkovniku Radovanoviću, ki ima tudi svoje dobre zveze. Radovanović je v kumstvu z gospo Andrejevičev, sonorog pravnega referenta beograjske občine, je izposloval Vinogradov za njegovo nabiralno akcijo razna dovoljenja in dobil za to svoj honorar, ki je bil pri milijonskih spekulacijah res zelo skromen, saj je znašal samo 10.500 din. Radovanović je pripovedoval, da ga je kumica nagovarjala, naj ji pomaga. Rekla mu je:

— Tudi mi bi lahko kaj zaslužili, sicer pa imamo pravico, da se malo podkrepimo. Zlasti jaz, ki se dušim v dolgovi in ne vem ne kod ne kam.

Radovanović pa se je po izvršenem posredovanju umaknil in potem je njegova kumica postala delničarka spekulacije z 12 odstotki bruto dohodkov.

Mož idej pa je o delničarstvu gospe podpredsednice malo drugače pripovedoval. Policijski uradniki so se napravili naivne in so ga vprašali:

— Kako ste si upali tako ugledni dami, stebru dobrodelne organizacije predlagati tako stvar?

— Zakaj pa ne? Gospa mi je večkrat tožila o svojih težavah in tako se je zadev urenila sama od sebe.

Ko so policijski prišli po gospo podpredsednico, so našli v njenem stanovanju tri

slepa dekleta, njene varovanke. Morda so bila slepa dekleta v hiši gospe dobrotnice, da bi bila dobrotljivost še bolj izpričana morda pa so tudi kaj pomagala pri gospodinjstvu. Značilno je, da se je gospa dobrotnica pred njimi bridko razjokala: Glejte, mene, ki sem za vas toliko storila, zdaj preganjajo!

Jokala so tudi slepa dekleta, žrtve grde sleparije — — —

Najuspešnejša agitacija

Oba sleparja Vinogradov in Sojhet sta imela za svoje poslovanje na razpolago najučinkovitejša priporočila in so jima bila odprta vrata vseh ustanov, državnih in privatnih. Kako taka priporočila učinkujejo, si lahko vsak misli, mnogi pa so to itak že izkusili.

Agentje sleparskih podjetij pod krinko dobrodelnosti in patriotizma so dobri psihologi. Posebno radi se lotijo ljudi, ki nimajo baš čvrste hrbtenice in se čutijo od vsi strani odvisne. Patetično razložijo namen svojega obiska, pokažejo učinkovita priporočila, povedo, kaj pričakujejo, a vse to je združeno s pretečim »sicer pa...«

Zelo nazoren primer takega izkoriščevalca nudi eden izmed najuspešnejših Sojhetovih agentov. To je neki Kojić ki se je bavil že z raznimi temnimi posli in je bil zaradi tega že leta 1927. od policije izgnan iz Beograda. Šef Sojhet pa je imel glavni stan za svoje agente v Pančevu. Tam se je njegov mož Lazar Kojić nastanil v najboljšem hotelu. Razpisal je denar in, ko so ga iskali zaradi raznih deliktov, ni nihče mislil, da bi mogel biti gospodin Kojić, ki ima poleg močnih priporočilnih pism cele skladnice častnih diplom in križev dobrodelnega kluba, identičen z nepridipravom istega imena.

Magična sila dobrih zvez in dobrih priporočil je tako dohodke obeh sleparjev visoko dvignila preko že doslej iz skromnih zapisov ugotovljenih milijonskih postavk. Ves dobiček sleparjev bi se dal ugotoviti šele takrat, kadar bi se javile vse žrtve. — tg.

Nova žrtev divjih lovcev

Lovski čuvaj ustrelen ponoči v lastni hiši

Ves naš hribovski okoliš je pod vtisom dogodka v Dolah, kjer so v noči od nedelje na ponedeljek napadli fantje lovskega čuvaja Jožeta Odlazka, ko je z družino že legel k počitku. Skupina fantov se je pripiljala oborožena s puškami in drugim orožjem k samotni hišici v Zagozdu. Navalili so kakor divjaki na vrata, ki pa so bila trdno zapahnjena. Napadalcu so zahtevali, naj jim vrne čuvaj obe puški, ki jih je bil popoldne odvezal njihovima tovarišema Tonetu Okrajšku in Vilku Božiču. Odlazek se je branil da orožja ne bo izročil, ker ga ne sme. Saj je storil v gozdu le svojo službeno dolžnost, ko je odvezal orožje, ker sta bila v lovišču njegovega gospodarja, hrastniškega inženjerja Žmuka.

Šurtonosni strel

Divjaki so po Odlazkovem odgovoru spet navali na hišo. V varstvu logarja in njegove žene je pet otrok v strahotnem pričakovanju jokalo in vilo roke. Oče je pomirjeval preplašeno družino in ko je padlo okrog hiše nekaj strelcev — lovski čuvaj Odlazek je bil prepuščen, da hočejo s strelci le izsiliti predajo pušk — je tedaj stopil k oknu in ga odprl. S svojim posredovanjem je hotel odgnati fante, obupani družinici pa vrniti mirno noč. Odlazek se je vzpel na okno, držeč v rokah svojo lovsko puško: »Odišite v miru od hiše!« je zavpil napadalcem. V tistem pa se je zablistalo iz puške pod oknom in strel je zadell nesrečnega očeta v desno senco.

Kakor bi bila vsa družina zadeta v srce, tako je zaplakala. Oče je omahnil na okno, kri je poročila stene in strop. Puška mu je bila padla iz rok pred hišo. Trenutek molka je nastopil tudi pred hišo. Fantje so se raztepli v noč. Odlazkova družinica pa je skušala na vse načine obuditi očeta k zavesti, a zaman. Petnajstletni najstarejši Odlazkov sin, je pohitel sosedom povedati, kaj se je zgodilo. Sosedje so ga nato spremili do najbližje orožniške postaje, k Sv. Križu. Komandir Janez Slak je takoj odhitel s svojimi orožniki na patruljo. Trupla zavratno ustrelenega družinskega očeta niso odpejali v mrtvašnico, ker so domnevali, da bo prihitala semkaj še sodna komisija.

Logarjev sin o srečanju z divjima lovcema

Orožniki so predvsem zaslišali 12letnega Odlazkovega Francija, ki je vedel povedati zakaj je prišlo do nočnega napada. Francelj se je bil pridružil v nedeljo popoldne svojemu očetu in sta odšla na obhod po lovskem revirju. Revir je izredno bogat. Zasavski, radeški in drugi lovci vedo, da je v dolskem revirju toliko »štukov« srnjadi, kakor malo kje drugod naokoli. Zdaj uživa srnjad z zajci vred lovopust. Toda že nedavni primer na Čreti onkraj Nazarij, ki smo ga v »Jutru« podrobneje ožigosali, je pokazal, da divji lovci nimajo ne vesti ne srca... Odlazek in njegov sin, ki sta sledila divje peteline. V gozdu med Prežanjškimi njivami, Dolami in Čepjami sta tiho prisluškovala in začula stopicanje sumljivih pohajčev.

»Pazi, Francelj, to so divji lovci!« je dejal oče. Nato sta se oba skrila za drevesa in oprezala. Res sta kmalu nato prišla v bližino dva kmečka fanta, vsak s svojo puško v roki. Ko sta začela vzklik lovskega čuvaja, sta skušala pobegniti. Odlazek pa ju je trdo pozval, da sta počakala. Eden od obeh se je trdovratno branil in ni hotel odložiti orožja. Šele na odločno zahtevo je ubogal. Odlazek je nato pobral obe puški in oba fanta legitimiral. Ugotovili so, da sta Tone Okrajšek in Vilko Božič sinova uglednih posestnikov.

Okrajškovega, ki je bil na vso moč jezen na lovskega čuvaja, je grizlo da mu je Odlazek pobral puško. Sklenil je maščevanje. Poiskal je nekaj svojih znancev in prijateljev, med njimi Toneta Lavriča, Avgusta Anžiča in Škodovega Rudija. Odšli so v neko znano hišo, kjer so se pridno nalivali in se pripravljali na maščevanje. Pod večer so nekje dobili dve puški, vzeli so še različno orožje in se podali v Zagozd. Izvršili napad in pobegnili v noč...

Orožniki so pohiteli na vse strani, da ugotovijo imena krivcev. Dognali so, vse, kdo vse je bil v družbi, fantov pa niso mogli nikjer dobiti. Večera je odhitel komandir Slak v Litijo, kjer je prijavil ves okrutni dogodek.

Midva sva ustretila gozdarja Odlazka!

Fantje so imeli po napadu gotovo še posvet, kjer so se domenili, naj se oba glavna krivca sama javita sodišču. Od Dol do Litije je domala 25 kilometrov. Fanta sta po bližnjicah in gozdnih poteh pohitela v dolino.

— Kje je sodišče? sta vprašala prvo žensko, ki sta jo srečala v dolini. Pokazala jima je iskano poslopje. Na sodišču so menili, da sta prišla k zaslišanju. Nekaj dolskih fantov — med njima tudi oba prijavitelja — je bilo klicanih prav za večerajšnji dan, zaradi suma lovskih tatvin. V vsem dolskem okolišu ograjajo divji lovci revirje. Na sodišču pa so se začudili, ko sta Tone Lavrič in Tone Okrajšek izpovedala: Midva sva ustretila lovskega ču-

5400 materam je pomagala

V Brežicah so pokopali daleč naokrog znano babico

Brežice, 14. marca. V soboto je bil pogreb 87letne Jožete Grubičeve, ki se ga je udeležilo večje število njenih prijateljev in znancev. Pokojnica si je znala z ljubeznivostjo pa tudi s požrtvovalnim trudom za človeški rod pridobiti krog spoštovalcev, še več pa spoštovalek. Po rodu je bila iz Zgornje Pristave pri Konjicah, oče je bil graščinski gozdar. Ko je prišla kot babica v Brežice, se je 1875. poročila s sodnim uradnikom Vogljem. Dva otroka iz tega zakona sta umrla, sin Ivan pa je posestnik v Črncu pri Brežicah. Nato se je poročila z mladim Grubičem. Obakrat je zvezel njun zakon dekan Mikuš, poznejši konjiški nadžupnik. Jožeta je v drugem zakonu rodila 7 otrok, od katerih so trije umrli. Sin France je padel pri Lovu, zadet v trebuh, tri hčere so omožene v Sv. Križu pri Kostanjevici, sin Jože pa je prevzel posestvo doma v Črncu.

Ko je pred sedmimi leti obhajala Grubičeva 80letnico, je bila lahko za vzor zdrave, dovipne slovenske ženske tako visokih letih. Še vedno je šivala, čitala in je sama brez naočnikov udela šivanko. Recept svojega življenja je rada svetovala vsakomur: »Vedno sem dobre volje, nikdar se ne jezim.« Treba pa je vedeti, da je polnih 50 let opravljala naporno službo diplomirane babice v Brežicah in prostrani okolici. Pod imenom »Grubičeva« je bila splošno znana, mlade matere pa so se s polnim zaupanjem obračale k njej za pomoč, saj je bilo znano, da Grubičeva v pol stoletja dolgem službovanju ni umrla nobena mati in noben novorojenček. Res je bila v Brežicah deležna naklonjenosti in dobrotljivosti

Ponarejevalci denarja okrog Škocijana

Stotaki so medli — Orožniki na delu

Novo mesto, 14. marca. Zadnje dni se je v občini Škocijanski okolici raznesla govorica, da neke blizu Škocijana ponarejajo stotake. V začetku je kazalo, da je vsa reč izmišljena in se je le tu in tam še šlišalo o ponarejevalcih. V soboto pa je prišlo do senzacije. Orožniki v Novem mestu so aretirali neko žensko, ki je doma iz Dobruške vasi. Zgodilo se je to tako-le:

Ženska je v soboto dopoldne nakupovala po trgovinah v Novem mestu. Šla je med drugim v neko manjšo trgovino in si kupila malenkost za dva dinarja. Plačala je s stotakom. Prodajalcu se je na prvi pogled videl stotak čuden. Ker pa je nakupovalca poznal, je stotak vzel, ostane pa izplačal. Nakupovalka je namreč govorila, da se ji zelo mudi, da ne bi zamudila vlaka.

vaja Odlazka. Tam so seveda strmeli, saj jim o umoru ni bilo še nič znanega. Prav v tistem pa je prihitel v Litijo komandir g. Slak in je pojasnil ves dogodek. Fante so aretirali. Pri zaslišanju sta bila izprva še vedre volje; šele ko so jim predložili vso okrutnost uboja, sta se zresnila. Tone Okrajšek je priznal, da je organiziral nočni napad, njegov prijatelj Tone Lavrič pa je priznal, da je sprožil puško v Odlazka v trenutku, ko se je prikazal na oknu. Pa trona je bila napolnjena z nasekanimi žebji, ne z navadnimi šibrami. Napolnil jo je bil sam, prav zato je imel strel tak učinek, da je nesrečnemu Odlazku strahovito razmesaril glavo...

Fanta so ukinjena oddali v sodni zapor. V Zagozd in Dole pa je odpotovala sodna komisija pod vodstvom okrajnega sodnika g. Pavloviča, zapisničarja g. Pečnika, zdravnika g. dr. Lebingerja ter orožniškega vodnika Mavračiča in komandirja g. Slaka. Ves okoliš je pod vtisom žalostnega dogodka. Pokojnega Odlazka smo cenili in spoštovali vsi. Saj je bil na glasu kot skrben družinski oče in kot vesten lovski paznik. Orožniki iščejo zdaj še ostale udeležence nočnega napada. Truplo nesrečnega lovskega čuvaja je še v domači hiši. Po obdukciji in zaključnih poizvedbah pa ga bodo pokopali na dolskem pokopališču.

tev na orožniški postaji v Novem mestu še bolj podkrepila. Orožniki so zaslišali tudi njenega moža, ki pa je takisto odločno povedal, da nikakor ne razume, kako je mogoče, da bi njegova žena nakupovala po novomeških trgovinah s krivim denarjem. Če je stotak res ponarejen, ga je morala pač dobiti v kaki trgovini in je nič hudega sluteča hotela denar v Novem mestu zamenjati, ker ni imela drbiža. Oba sta povedala, da o kakih ponarejalcih denarja v njuni hiši ni govora. Vsa reč je težavna, ker je baš ta ženska tako nesrečna, da je prišel prav njej krivi stotak v roke.

2. t. m. je bil v Škocijanu sejem. Omenjena ženska je že takrat hotela pri Kosovi menjati stotak. Ker je bil denar malo bolj čudne barve, ga Kosova ni hotela vzeti. Ženska je nato začudena odgovorila: »Tako, da je ponarejen, pravite? Odnemem za takoj orožnikom, da ne bo stitosti!« Ženska na ni odšla k orožnikom niti takrat, niti pozneje. V interesu preiskave je, da ne bišmo obširneje o stvari. Povemo pa lahko, da je ponarejevalska družba zdaj tu, zdi tam spravljajo v promet kriv denar. Gotovo je, da je v tej družbi več ljudi, ki se znajo skrbno kriti in bo vsem težko priti na sled. Pri omenjeni ženski je bila že pred dobrim mesecem preiskava in orožniki niso mogli ničesar izslediti. Denar je na prvi pogled dokaj dobro ponarejen, moral ga je najbrž delati kak vaški slikar, katerih je po naših vaseh dovolj. Če pogledamo stotak natančneje, pa lahko hitro opazimo, da ga je delala nevaščva roka, ki tudi ni znala izbrati pravih barv. Škocijanski in novomeški orožniki vodijo obširno preiskavo. Unamo, da bomo v kratkem lahko obširneje poročali o ponarejevalcih denarja.

Neupijetnosti

na dolenjskih vlakih

Novo mesto, 13. marca. Dolenjski vlaki so na vseh progah zlasti od sobote do ponedeljka, ko se potniki poslužujejo nedeljskih kart, zelo zasedeni. V teh dneh se vozi proti Ljubljani tudi mnogo prodajalk s poljskimi in drugimi pridelki, obloženih z jerbasi, koši in košarami. Ki jih jemljejo s seboj v osebne vozove ter založe z njimi tudi sedeže in tla, da je prehod oviran in je težko dobiti sedežev. Ker pa vozijo s seboj tudi perutnino, se razširja po železniških vozovih huda smrad.

Toliko dalj časa bo trpelo perilo



če vzameš vedno
SCHICHTOVO
TERPENTINOVNO MILO

...in za namakanje ženske hvala

Povsem umevno je, da zlasti revnejši sloji skušajo kar največ svojih pridelkov in prireje prodati tam, kjer se najlažje proda — in prav je, da železniška uprava marsikaj spregleda in pomaga ubogim ljudem, da pridejo do trga kar najceneje. Vendar bi morala upoštevati tudi ostalo potujoče občinstvo, da se bo vozilo kolikor pač mogoče udobno. Za prenašalce poljskih pridelkov, jajc in kokoši naj bi uvedla posebne vozove, da ne bi bili nadlegovani potniki, ki se vozijo brez take priloge in jim ne bi bilo potrebno duhati neprijetni vonj. Ker se to dogaja le v nekaterih dneh, upamo, da bo železniška uprava ugodila upravičeni želji.

K pesniku Gottfriedu Kellerju je prišel mjad mož, mu izročil knjižico svojih verzov in ga prosil za kritično oceno. »Spesnil sem jih v pijanosti,« je pripomnil z nekakšnim ponosom. Keller je malo polistal po knjižici, potem mu jo je vrnil z besedami: »Postanite trezvenjak!«

Akrobacija na planiški skakalnici



Na nedeljskih tekмах za prvenstvo JZSS na 65-metrski skakalnici v Planici sta mednarodni prvak, Nemec Bradi, in njegov odlični rojak Köhler izvedla izven programa zelo lep dvojni skok, menda prvi na jugoslovenskih skakalnicah. JZSS je imel tokrat v sodelovanju z ljubljanskim fotoklubom izvrstno organizirano fotografsko službo in tako je bil v sicer zelo neugodnih svetlobnih okoliščinah posnet tudi ta dogodek, ki ga je občinstvo nagradilo z navdušenim aplavzom.

Pustolovščine Toma Sawyerja v filmu



V kinu Unionu se bo predvajal od jutri dalje film po klasičnem romanu velikega pisatelja Marka Twaina, po romanu »Pustolovščine Toma Sawyerja« (izgovori: Toma Sajerja). Mnogoštevilni čitalci tega lepega književnega dela, ki je prevedeno v vse kulturne jezike, bodo nedvomno veselili, da se je znamenita ameriška filmska družba United Artists lotila prav te knjige in jo oživila v filmu. To veselje bo tem večje, če vam uprava kina Uniona še pove, da je film izredno uspešen, tako, da je bil lani deležen prve nagrade italijanske države na mednarodni filmski razstavi na Lido pri Benetkah. Film je dosegel po vsem svetu ogromen uspeh in bo nedvomno tudi v Ljubljani našel rekordne simpatije pri najširši plasti občinstva: pri odraslih in pri mladini. Avtor romana, Mark Twain,

je za geslo svojemu romanu postavil naslednji izrek: »Pokazati hočem odraslim ljudem, kakšni smo bili v mladosti, kako smo mislili, kako govorili, kaj počeli in v kakšne pustolovščine smo se nekaj sprušali.« Vsek odrasel človek se z veseljem spominja svoje mladosti, z veseljem gleda dejanja, ki jih je delal v svoji mladostni dobi in zato bo film »Pustolovščine Toma Sawyerja«, ki je nekako zrcalo mladosti vsakega izmed nas, sleherni odrasli človek gledal s prav posebnim veseljem. Film, ki je nedvomno ena najlepših umetnin v področju filmske umetnosti, se priporoča najtopleje v ogled. Siika nam kaže malega, desetletnega Tomka Kellyja v vlogi Toma Sawyerja. Dečkovca igra je tako naravna in prepričljiva, da se mu mirno lahko preprokuje še sijajna kariera. (—)

Znameniti Mark Twainov
roman v filmu

Pustolovščine Toma Sawyerja

(Izgovori Toma Sawyerja)

JUTRI PREMIERA
v Kinu Unionu

Domače vesti

* **Stoletnica naše pošte.** Danes pride v promet jubilejna emisija poštarnih znamk v priložnost stoletnice naše pošte. Vse dosedanje znamke ostanjejo še dalje v veljavi. Izdaja jubilejnih znamk ima dvojni namen: da obeleži datum ustanovitve državnih pošt tudi za privatni promet ter da pomaga beograjski sekciji združenja PTT uslužbenec pri gradnji Zadrugne doma v Beogradu. V tem posnemamo druge države, ki tudi odstopajo deleže od razprodaje svojih jubilejnih znamk v korist ustanov poštarnih uslužbenec. Vsa naklada jubilejne emisije iznaša 700.000 znamk in sicer 100.000 kompletnih serij po 5 vrst v seriji in 50.000 serij po 4 vrste v seriji. Znamke so tiskane v državni markarnici v Beogradu. Zgoraj ima vsaka znamka napis »Za dom PTT činovnika u Beogradu, spodaj pa stoji v cirilici in latinici napis »Jugoslavija, dočim je vrednost vsake znamke označena na levi strani v sredini znamke je slika ki predstavlja poštna prevozna sredstva.

* **Občni zbor Voda-kove družbe v Ljubljani** bo v petek 31. t. m. in sicer v klubski sobi restavracije »Zvezde«. Kazino-priloge dnevnika red je naslednji: 1. Poročilo ob bora. 2. Računski zaključek za leto 1938. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Proračun za leto 1939. 5. Določitev članarine za l. 1940. 6. Določitev knjižnega programa. 7. Slučajnosti.

ONA JE BILA PRETIRANO DEBELA! — ON JE TRPEL NA REVMATIZMU!

Sedaj oba vzameta redno in vestno dozo Krušen soli, ki vsebuje zmes znanih mineralnih vod Uverila sta se, kako ugodno vpliva Krušen sol na vso prebavo, na ta način prepreči povzročitev debelosti, a večkrat pomaga revmatizmu. Zavarujte se od časa do časa in skrbite, da redno vzamete Krušen sol, da se v telesu ne razvijajo škodljive soli. Krušen sol se dobiva v vseh apotekah. Velika steklenica stane samo 45 din, mala steklenica 27 din.

Ogi reg. 5. 01. 49. 01. 15. 15.

* **Romunski akademski našim podjetjem** in ustanovam. Akademija visokih trgovskih in industrijskih nauk v Bukarešti organizira muzej, ki bo poleg pouka služil za propagando tvev, katerih proizvodi bodo tam razstavljeni. Da bo čim več gradiva iz različnih držav, vabi akademija vsa podjetja in ustanove v Jugoslaviji, ki se zanimajo za vzajemno trgovino z Romunijo, da blagovolijo prispevati svoje izdelke, ki bodo dobili v novem muzeju vidno mesto. Vse vzorce, diagrame in grafike, ki jih želijo podjetja razstaviti, naj pošljejo trgovskemu atašeju kraljevine Romunije pri veleposlanstvu v Beogradu.

* **Obvestilo in poziv članom humanitarnih ustanov.** Vse članke humanitarnih ustanov obveščamo da je g. minister za trgovino in industrijo podaljšal rok za trgovanje prošnji in prijavi za 6 mesecev, to je do 6. septembra 1939. (Glej »Službeni list« od 8. t. m.) Do takrat bo napravilo ministrstvo za trgovino in industrijo za stanovske humanitarne ustanove nov pravilnik. V času od 4. do 7. marca 1939 se je mudila v Beogradu deputacija 5 zastopnikov raznih humanitarnih ustanov. Predložila je na pristojnem mestu svoje predloge, katere je na treh konferencah zagovarjala in pojasnjevala uradnikom v ministrstvu. Za dodatno poročilo temu ministrstvu potrebuje akcijski odbor še nekaj statističnih podatkov. Akcijski odbor pozna le nekaj naslovov humanitarnih ustanov, prepišani pa je da se v pravski banovini bavi s podpornim delom še mnogo društev, zadrug, pomočnih blagajin, skladov itd., katerih imena bivališče in sistema njihovega dela še ne pozna. Zato prosimo vse odbore, da mu do 31. marca 1939 sporoče naslove svojih ustanov, na kar jim pošlje posebno tiskovino in izpolnijo. Podatki se bodo uporabljali izključno le v obrambo članske pravice v podpornem delu naših humanitarnih ustanov. Za akcijski odbor: Umetniška samopomoč v Ljubljani, Franciškanska 6-I.

— Pri neredni stolici, napetosti črev vsled zapeke prav odlično odvajana navarna »Franz-Josefova« grenka voda zaostane prebave nakopičene v črevih. V zdravniški praksi se uporablja »Franz-Josefova« voda s polnim uspehom pri odraslih kakor tudi otrocih.

Reg. po min. soc. pol. in a. zdr. 5-br. 15.485 25 V 35

* **O trdovratni zimi** poročajo iz raznih krajev. V okolici Sarajeva in po vsej srednji Bosni je začelo v nedeljo popoldne snežiti, kakor sredi zime. Tudi v primorskih krajih vlada še hud mraz, burja je močna, celo Zagorje je pod novim snegom, sneži pa od časa do časa tudi v Primorju od Vrulje do Podgora. Sneg sega skoraj do morja. V Hrvaškem Zagorju je temperatura tako nizka, kakor je bila v začetku zime. Dnevi so sicer sončni in vetrovni, a večkrat se zatekne v vsujejo se goste snežinke. Tudi v Liki je v zadnjih dneh že večkrat snežilo, vmes pa je padala doč.

* **Graditev novinarskega doma v Novem Sadu.** Od poljedelskega ministrstva je dobila novosadska sekcija JNU dovoljenje za loterijo v korist sklada za zgradbo novinarskega doma v Novem Sadu. Glavni dobitelj loterije bo avtomobil, vseh nagrad pa bo okrog tisoč v skupni vrednosti 125.000 din. Zrebanje bo v Novem Sadu 18. junija pod kontrolo uradne komisije.

* **Krasni smučki tereni** so na Lipancih (1635 m) nad Pokljuko. Dobro oskrbovana koča odprta do konca aprila. Celodnevna oskrba din 50 do 60. —

* **Polovična voznina za VIII. Mariborski teden**, ki bo od 5. do 13. avgusta. Generalna direkcija drž. železnice je odobrila za vse obiskovalce letošnjega Mariborskega tedna polovično voznino. Popust velja za dopotovanje od 1. do 13. avgusta in za povratek od 15. do 17. avgusta. Običajen popust je odobren tudi za izlozbeno blago. —

* **Dvema sieparškim rosnjarjema** na sledu. Po deželi, zlasti po ljubljanski okolici in po Gorenjskem, se zadnji čas udeležuje dva prodajalca manufakturnega blaga, ki imata že lepo število žrtev na vesti. Moza se izdajata za bogata čeha, ki sta zaradi zasebe sudetskimi pokrajini prišla na nič in sta samo nekaj vagonov blaga rešila v Jugoslavijo. Eden izmed njih govori popačeno češčinu, drugi pa se predstavlja kot bivši ravnatelj tovarne, ki si je od naših oblastev priskrbel dovoljenje za razprodajo blaga. V zalogi imata samo manjvredne tkanine, ki pa se navidez zdi čisto dobro blago, tako da jima gre kupčija v klasje. Najprej sta s svojo manufakturno založbo dolensko, nato štajerske vasi, nazadnje pa sta svoje delovanje preselila v ljubljansko okolico. Pogostokrat se zateketa tudi k priljubljenu triku, da hinita trenutno denarno zadrego prosita za posojilo in da jima za zastavo nekaj svojega blaga, o katerem pa se pozneje zmerom izkaže, da je vredno manj od priglasjenega posojila. Za sieparja se zanimajo orčniki in policija.

* **Več veselja in zadovoljstva boste imeli** z novo obleko, ako boste blago zanjo kupili pri manufakturni trgovini Janko Čušnik, Lingarjeva, Ljubljana.

* **Zveza Maistrovih borcev** vabi vse one borce, ki so se v prekratni dobi pod vrhovnim poveljstvom generala R. Maistra borili za osvoboditev naše severne meje na ustanovni občni zbor odseka Zveze Maistrovih borcev ki bo v nedeljo 19. t. m. po rani sv. maši v hiši Konška pri Sv. Tomažu pri Ormožu. — Istega dne ob 10. dopoldne bo ustanovni občni zbor odseka Zveze Maistrovih borcev v Križniški dvorani — Križniškega reda pri Veliki Nedelji. Na obeh ustanovnih občnih zbora bodo poročali delegati centralnega odbora Zveze Maistrovih borcev iz Maribora o vseh še ne rešenih vprašanjih, zlasti o priznanju dobrovoljstva.

* **Za izlet Sadarjev** v Italijo se sprejemajo prijave do 31. t. m., kakor je bilo objavljeno v »Sadarju in vrtnarju«. Pohitite s prijavi! —

* **Za izlet**, ki bo od 24. do 26. t. m. v Gorico in Trst, sprejema prijave do 18. t. m. Izletna pisarna M. Okorn, Ljubljana, Franciškanska ulica, tel. 22-50. —

OVEN milo

Ponos Slovenk

je čisto in duhteče perilo

Perite s »OVEN« terpenit

govim milom in zadovoljni

boste! Domači izdelki!

* **Deset »Putnikovih« izletov** za velikončne praznike: 1. od 8. do 22. aprila izlet po Dalmaciji z obiskom Splita in Dubrovnika in Hrvaš Primorja ter razgleda Plitvičkih jezer. 2. od 4. do 11. aprila izlet v Grčijo. 3. od 8. do 10. aprila izlet v Trst. 4. od 9. do 10. aprila izlet v Trst k mednarodnim motoklističnim dirkam. 5. od 9. do 10. aprila izlet v Gorico. 6. od 8. do 10. aprila izlet v Trst in Gorico z razgledom grobišč na Monte Oslaviji in Redipuglia. 7. od 8. do 10. aprila izlet v Benetke. 8. od 8. do 10. aprila izlet v Idrijo. 9. od 9. do 10. aprila izlet v Idrijo. 10. od 7. do 13. aprila izlet v Bolgarijo. Prospekti in informacije se daje v vseh biletarnah »Putnik«. —

* **Predavanje »Narodnega doma«** v Zagrebu, Betislavčeva ulica 11. V sredo 15. t. m. ob 20.30 bo predaval g. univ. pristav dr. Karlo Lusički o delotvornih snoveh našega telesa (z demonstracijami). Vstop prost.

Iz Ljubljane

* **Na rednem običnem zboru Slovenkega združenja** 11. t. m. je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik: dr. Alojzij Kunst, šef rentg. zavoda obč. državne bolnice podpredsednik: dr. Alojzij Zalokar, šef in upravnik ženske bolnice, tajnik: dr. Rudolf del Cott, rentgenolog v obč. državni bolnici, blagajnik: dr. Janko Pompe, primarij otorinolaringološkega oddelka drž. bolnice, odborniki: dr. Valentin Meršol, šef infektološkega oddelka obč. drž. bolnice, dr. Ljudevit Merčun, primarij inter. oddelka obč. drž. bolnice, dr. Jože Jakša, specialist za kožne bolezni, revizor: dr. Alija Košir, univ. profesor, dr. Henrik Heferle, primarij internega oddelka obč. državne bolnice v Ljubljani.

* **Poziv.** Vojaški obvezniki in lastniki prevoznih sredstev (konj, voz, avtomobil, motor, koš in biciklov), ki bi morali priti minulo nedeljo k priobitvi vojaškega razporeda, pa so bili iz kakršnihkoli razlogov zadržani, se pozivajo, da pridejo zanesljivo v nedeljo, 19. t. m. točno ob 8. v mestni vojaški urad na Ambroževem trgu. Kjer se jim bo naknadno priobiti razpored. Kdor bo tudi v nedeljo brez predhodnega opravičila izostal, bo pozvan k poveljstvu ljubljanskega vojaškega okrožja in kaznovan po voj. kaz. zakonu.

* **Angleško društvo v Ljubljani** sporoča, da je otvorilo dodatno k svojim tedaj angloskega jezika tudi še tedaj za izpolnitev angleščine ter tedaj o angleški literaturi, ki ju vodi nastavnik univerze mr. Aleksander Lawrenson. Vpisovanje v oba tedaja bo v društveni knjižnici Kralja Petra trg 8. drevo od 18. do 19.

* **Pevsko društvo »Sava«** je imelo v soboto 11. t. m. ob 20. v društvenem prostoru svoj redni letni občni zbor, ki je potekel v najlepši harmoniji. Občni zbor je pozdravil v imenu Hubadove župe g. Jernej Perdan. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik Ropič Edvard, podpredsednik Jerić Sanko, tajnik Pavlica Franjo, blagajnik Hlebič Jernej, odborniki Svolšak Janez, Genusi Ivan, Gostič Stanek, Perper Viktor, Petrič Jože, Zajc Franjo, Skubelj Jakob, Erjavc Vinko, Grašičelj Rudolf, nadzorni odbor: Pogačnik Drago in Roshajfel Josip.

* **Ljudska univerza.** Kongresni trg, mala dvorana filharmonij. Drevi ob čvajočih se predavalca književna g. Milica Premru Mohoričeva. Tema: »Umetnik in družba«. Vstop prost.

PREMIJERA
čarobnega pevskega filma
Predstave ob 16., 19. in 21.

KINO MATICA tel. 21-24
HAVAJSKA GLASBA

8 letni CARUSO Bobby BREEN privikrat na filmskem platnu. Film poln. prekrasnih havajskih melodij. Film iz otoka večne mladosti in ljubezni.

u— **Dajte ponošeno obleko, perilo in obutev za rezeve!** Danes bo stala na trgu pred Vodnikovim spomenikom zopet stojnica, kjer bo mestni socialni urad zbral ponošeno obleko, perilo, obutev in podobne predmete. Socialni urad potrebuje mnogo go takega blaga, ker dobiva vsak dan prošnje siromakov za nabavo obleke in obutev. Ker ne more vsakemu nabavi tih novih predmetov, jako dobro porabi lahko staro, a še uporabno blago. Občane vabijo socialni urad, da pošljejo v sredo take predmete od 8 do 11. na stojnico pred Vodnikov spomenik.

u— **Ljubljanska Sadjarja in vrtnarja** družnica ima svoje predavanje drevi ob 19. v kemijski dvorani I. drž. realne gimnazije (realke) v Vegovi ulici. Predava g. Frider Lenard o »Napravi in vzgoji lepoteh trati v vrtovih in parkih«. Predavanje bodo ponazorovale izvršne skloptične slike člani in gostje vabljani. Vstop prost.

u— **Delavsko kulturno društvo »Vza«** jemnost priredi v petek 17. t. m. ob 20. predavanje v dvorani Delavske zbornice. Predaval bo mestni zdravstveni nadsvetnik dr. Franta Mis o temi: Zdrava in srečna družina je temelj zdravja in sreče naroda.

u— **Bolgarsko akademsko društvo »Hristo Botev«** je 11. t. m. izvolilo svoj novi odbor: predsednik je Stefan Najdenov, podpredsednik Angel Novikiriški, tajnik in blagajnik Ivan Rusev, odborniki pa Petar Konov in Njoko Gočev. Kdor se zanima za Bolgarijo in njeno življenje ter hoče imeti kakšne podatke, naj se obrne na društvo z naslovom: Bolgarsko akademsko društvo »Hristo Botev«, Univerza, Ljubljana.

NE POZNATE ŠE PEZDIRJEVE KAVE?

Jutri brezplačna poskušnja v trgovini PEZDIR, Gradišče 3. — Izbrane mešanice, žgane v lastni pražarni.

u— **Zaključni plesni večer Jenkove šole** v Kazini bo jutri v četrtek 16. t. m. ob 20. uri. Vsi najvjudneje vabljani. —

u— **Odbor Društva medicincev** javlja, da prireja ob priliki kongresa »Zveze medicincev kraljevine Jugoslavije« v Beogradu ekskurzijo v Beograd. Odhod iz Ljubljane v četrtek 16. t. m. s večernim brzovlakom. Vožnja je četrtinska. Prijave sprejema odbor najkasneje do četrtega dopoldne. —

u— **Gimnastično-plavalni tečaj** za dame in gospode v zimskem kopališču SK Ilirije se prične 15. t. m. ob 20. Prijavnica za tečaj, ki bo trajal okoli 2 meseca po dvanajst tedensko, je din 80. Prijave se sprejemajo pri blagajni kavarnе Evrope. —

u— **Skladateljski večer** Pavla Šivca, ki je bil določen za petek 17. t. m. se je moral preložiti zaradi obolelosti nekaterih sodelujočih na prihodnji mesec, ko bo izvedba celotnega nameravanega sporeda omogočena.

u— **Dve nesreči pri delu.** Včeraj so na kirurški oddelki splošne bolnišnice pripeljali 20-letnega dimnikarskega pomočnika Ferda Vodnika, ki je imel na vse zgođaj opravka v kemični tovarni v Mostah, je padel s strehe in dobil precej hude notranje poškodbe. Vodnik je zaposlen pri dimnikarskem mojstru Klančarju v Mostah. Prav tako je moral v bolnišnico 25-letni elektromontar Jože Srabčan, zaposlen pri Jugobruni v Kranju. Padel je tako nesrečno da si je zlomil nogo.

u— **Tatinski javenec** v trgovini. Te dni je policija aretirala vajenca neke trgovine s spornimi potrebščinami, ki je svojo me gospodarju na tihem odnašal blago. Lastnik trgovine je že dolgo opazil da mu je lokala izginjajo sportne obleke, dežni plašči, toplo perilo, razni sportni predmeti pa tudi denar, ni pa mogel izslediti tatu. Pred dnevi pa je osutil vajenca, ki se je oblačil nekam precej razkošno in je imel zmerom tudi denar. Pripravil mu je zasedo, v katero se je fant ulvil. Odnesel je sportno obleko, doma pa so ga pričakali razstniki ki so mu zaplenili obleko in še raznega blaga v vrednosti okrog 8.000 din. Razen vajenca je policija aretirala tudi pomočnika, ki je delal s njim. Mnogo nakrtačev blaga sta po smešni ceni že razprodala.

Iz Celja

u— **Uspela gledališka predstava** celjskega dijaštva. Podmladek Rdečega krža na realni gimnaziji v Celju je gostoval v Voljniku in uprizoril v tamkajšnji poslošnici in dvorani ljudsko igrano »Domene« v skrbni režiji g. Frecata. Vse vloge so bile v rokah sedmošolke in sedmošolcev. Zlasti so se uveljavili Brnerjeva, Uranjekova, Dečko, Šah, Ocvirk in Mihelič. Občinstvo, ki je docela napolnilo dvorano, je nagradilo mlade igralce z zasluženimi aplavzi. V odmorih je igral dijaški orkester, ki je bil deležen splošne pohvale. Dijakci bodo gostovali z »Domeno« še v žalcu in Trbovljah.

u— **Seftanek celjskih odvetnikov.** V ponedeljek dopoldne je bil v poslopiju mestnega poglavarstva odprto v Radkočičevi hiši v sobi št. 40. šestanek vseh celjskih odvetnikov. Sestanek, ki je trajal vse dopoldne, se je udeležil tudi g. komisar Velkavrh kot zastopnik prestojništva mestne policije. Odvetniki so soglasno odobrili razne sklepe, ki bodo spo-ročeni prestojništvu mestne policije.

u— **Na običnem zboru** Kola jugoslov. sester, ki bo drevo ob 20. v mali dvorani Narodnega doma, bo predavala g. Angela Vodečeta iz Ljubljane: »Žena v službi svojega naroda«. Žena, naša dolžnost je, da pridemo v čim večjem številu.

u— **Žrtev napraka.** V Tušnem lesu pri Hlastniku je neki možki v nedeljo okrog 20.30 nspadel 20-letnega brezposelnega čelavca Oteta Určiča z Dola pri Hradi. Určič je bil s seboj s silo s kolo in levil, da mu je bil z njim v zapetu. Určič se zdravi v celjski bolnišnici.

KINO SLOGA, tel. 27-30 — SAMO 3 DNI!

8 najnovejših zabavnih Walt Disneyevih koloriranih risanih filmov!

Mickyjev slon, Mickyjev cirkus, Mickyjev telmec, Planinci, Trije slepi mušketirji, Selitev, Sorodnik iz province, Racman in Pluto. Glasbeni dodatek: Lisztova rapsodija.

PRAVLJICE

u— **Celjski šahovski klub** bo priredil pod vodstvom predsednika g. dr. Čerina za velikončne praznike tridnevni izlet preko Predila po slovenski Goriški v Trst in morda tudi v Benetke. Če se bo v osmih dneh prijavi dovolj interesentov. Prijave sprejemajo predsednik g. dr. Čerin, juvelir g. Lečnik na Glavnem trgu in Celjski šahovski klub v klubskih prostorih hotela »Evropa«.

u— **Ogenj, ki je postal skoraj usoden** v nedeljo okrog 10. dopoldne so se v delavnici mizarškega mojstra g. Franca Kerina v Klavniški ulici štev. 1 med delom vnele deske, ki so bile v bližini močno zrakurjene poči. Ogenj se je naglo širil. Celjski gasilci so kmalu prispeli in pogasili požar. Plameni so uničili več desk in furnirjev škoda znaša okrog 3.000 din. Nevarnost je bila velika, ker je bila v delavnici nakopičena velika zaloga lesa in furnirjev.

u— **Streliška družina** v Celju obvešča članstvo da bo nadaljevanje šahovskega pomenčelika 20. t. m. ob 20. v Celjskem domu. —

Iz Maribora

u— **Gledališke novice.** Prihodnja glasba na novost v opori bo Millockerjev »Dijak prosjak«. — **Drevi uprizorijo dijaški klasični gimnazije** Sofoklejevo klasično tragedijo »Kralj Oidip«. — **Gledališki igralci** gostujejo v soboto 18. t. m. v Dolnji Lendavi v Solskem domu s čustveno veseligr »Pesem s cestice, ki bo nedvomno privabila Lendavčane v velikem številu.

u— **Ob grobu L. Puclja** se je pojavil v imenu mariborskih dobrovoljcev predsednik sreške organizacije šolski uravritelj V. Grčar, ki je v svojih toplo obutenih slovenskih besedah poveljeval odlike pokojnega Ljudevita Puclja, ki se je polnih sedem let v balkanski in pozneje v svetovni vojni boril v srbski vojski za svobodo našega naroda. Idealistu, ki so mu zadnja leta življenjske nepravice grele življenje, ohranimo trajen in svetel spomin!

u— **Mariborska zelena bratovščina** si je na običnem zboru izvolila novo vodstvo: B. Pogačnik, predsednik. Odborniki: Boštvar, dr. Cazafora, Gilly, polk. Kiler, dr. Kovačec, Kraljovič, Kasper inž. Miklavžič, dr. Obrat, Sterger, Sprager, dr. Senekovič, Schauf, Šmid, Vlastič, dr. Glančnik, Vukmanič, Vošinek, Vidmar, inž. Ziemfeld, Ačko, Beranič, Caf. Čestnik, Degen, Golec, Janežič, Lukman, Lajpah, A. Kralj, Mravljak, Mlakar, Roglič, Stegnar, Španger, inž. Šerac inž. Večerjavič, Vehovec, Vreč Zupane, Zeleznik. V nadzornem odboru so: inž. Dračar, Perme, Lenard, Grosek, Načelniki oddelkov: Godec, inž. Pahernik, Gošler, inž. Krivčenko, dr. Šmid, dr. Gorišek, dr. Attem inž. Terčelj.

u— **H godalnemu komornemu večeru**, ki je tako lepo uspel dodajemo še naknadno, da je ugajala zlasti predlepa »Fantasia Appassionata« op. 35a, ki jo je ob mojstrski spremljavi C. Cvetka izvajal na godih izredno nadarjeni Zvonko Devide, ki je bil deležen topljega priznanja.

u— **Likvidacija tvornice »Mirna«** Te dni je bilo odpuščenih nekaj delavk v tvornici »Mirna« v Kokoših. Kakor se čuje nameravajo do 1. maja prenesti obrat v Zagreb. Te spremembe so v zvezi s spremembami v vodstvu omenjene tvornice, ko je pristopil kot družabnik zagrebški tovarnar g. Bizjak.

u— **Drevi zaključek materinskega tečaja.** V dvorani Ljudske univerze bo imela drevi zaključno predavanje letošnjega materinskega tečaja g. I. Levčikova, govorec o temi: »Tvoja govorica, mati, otroku svetinja«.

u— **S Tezna** Na našem sokolskem odru so z velikim uspehom uprizorili veselogo »Pri belem konjčku«. S tem je agili sokolki od znoja pot di svoj sloves. Ob tej priliki je bil deležen posebnega priznanja marljivi režiser br. Vojko Čotič, ki je ob tej priliki 50-letni dokazal svoje odlične odrske sposobnosti.

u— **Predložitev letnih poročil in obračunov.** V smislu razglaš mariborskega mestnega poglavarstva so vse uprave ustanov dolžne najkasneje do 31. t. m. predložiti banški upravi oziroma ministrstvu za prosveto skupno z obračunom tudi letno poročilo o svojem delu.

u— **Francoski krožek v Mariboru** bo imel svoj občni zbor v sredo 22. t. m. ob 18.30 v društveni čitalnici. Gregoričeva ul. 4-I. Na dnevnem redu so poročila funkcionarjev volitve predsednika in polovice odbora, predlogi članov in slučajnosti. —

u— **Šahovske novice.** Pri tekmovalstvu za prvenstvo Slovenke šahovske zveze med šahovsko sekcijo UJN2B in SK Železnice so zmagali šahisti UJN2B v razmerju 4 in pol: 3 in pol.

u— **Nova znamenja na Kalvariji.** V noči na ponedeljek je bila cerkva na Kalvariji spet zamazana z novimi znamenji in sicer preko zadnjih znamenj. Kakor se zdi pa so bili pri tem poslu moteni. Oblastva poizveduje za pobačini.

u— **Božanski komedijec.** Jutri v četrtek bo predaval prof. dr. Mirko Dezanovič iz Zagreba o Dantejevi »Božanski komediji«. Označil bo tudi odmev Dantejeve poezije v književnosti slovenskega jug. V petek bo nadaljeval predavatelj svoja izvajanja na podlegi krasnih skloptičnih slik.

u— **Tragična smrt s humorne revije.** V hlevu se je obesila v Črnovi pri št. Janžu 43letna Franciška Hrustel. Revici se je v zadnjem času omračil um in je bila pred tem leto dni v Novem Celju.

u— **Zatopljena v dramski vreni** 4.000 din, je izpraznil hišni posestnik Miro Stramčič na r. l. s Koroske ceste do Glavnega trga 11.

Kino Union, tel. 22-21

Danes nepreklicno samopikat ob 16., 19. in 21. uri

Luis Trenker

v alpskem in zimskošportnem filmu bele opojnosti in veselnega humora

LAVINA LJUBEZNI

Edini letošnji film znamenitega alpinista!

Danes poslednjič »Tarentela« in »Tri zlate deklice«, Dina Durbin ob 20. uri. — Kino »Moste«.

a— **Razstava slik in grafik** (olja, akvareli, risbe itd.) bo od 19. do 26. t. m. v beli dvorani Sokolskega doma. Razstavlja meščanskošolski učitelj Zlatko Zel. Otvoritev bo v nedeljo 19. t. m. ob 10. Razstavljenih bo 35 do 40 del.

a— **Zanimanje za letalstvo** se v Mariboru spet povzija. Mariborski Aeroklub priredi v kratkem tečaj za motorne pilote. Tečaj bo brezplačen. Vs., ki se zanima, naj se zgleda pri g. F. Plivki v mestnem vojaškem uradu.

a— **Zaga in črnač** v ognju. Na Hočem Pohorju je zgorela žaga Karla V. sočnika. Na Janževi gori pri Selnici ob Dravi je upepel ogenj domaćo posestnika Leopolda Mernika. Škoda je 65.000 din. Na Poljskem vrhu pri Jarnini pa je zgorela domaća vinčarke Marije Geb. Škode je 30.000 din.

Bat'a je zrasel visoko

Ljubljana, 14. marca

Dočim so na mnogih zgradbah v našem mestu pako zime potlačile skoraj vsa zidarska in druga dela, se stavbno podjetje inž. Jos. Džek, ki gradi palačo »Dom službe« Bat'a na vozalu Aleksandrove ceste in Selenburgove ulice, več ali manj stalno zaposljuje precejšnje število delavcev tudi v zimskih mesecih. Načrte za palačo je napravil arhitekt Lubišič, ki je več let študiral v Parizi in je trajno nameščen pri podjetju v Zlinu. Poročali smo že kako je ta načrt, ki popolnoma odgovarja gradbeno tehničnim, higieni, požarni varnostnim in prometno policijskim predpisom, romal od mestne občine na bansko upravo in nazadnje na upravno sodišče v Celju. Stavbišč meri nekaj nad tisoč kvadratnih metrov. Obkrožajo ga od treh strani stare hiše, katerih temelji segajo globoko izpod cestnega tlaka. Temelje so morali posev odkopati, jih poglobiti in podbetonirati, tako da segajo isti pod novo stavbo 7,60 metra pod cestnim hodnikom. Za kletna tla so morali izkopal 7500 kubičnih metrov zemlje, za nasip pod tem na so potrebovali 3500 kubičnih metrov. Palača se gradi v ogrodnem sistemu.

Ta monumentalna stavba se letos naglo dviga kvišku. Lani konec decembra je dosegla šele tretje nadstropje. V začetku marca so pričeli betonirati peto nadstropje (ali sedmo, če vključimo pritličje in podpritišče). V

Gospodarstvo

Krivična razdelitev kreditov pri Narodni banki

Nedavno smo na tem mestu objavili vsebino spomenice, ki jo je izročil predsednik zagrebške industrijske zbornice g. Vladimir Arko trgovinskemu ministru g. Jevremu Tomiću o prilikah njegovega poseta v Zagrebu. Ta spomenica navaja med drugim tudi zahteve hrvatskih gospodarstvenikov glede kreditne politike Narodne banke ter pravi, da predstavlja znesek kredita ki je dan na področju Hrvatske, le neznatni odstotek onega kredita ki je dan zlasti v industriji v Srbiji. Ta različenost se motivira vedno s tem, da ima hrvatska industrija možnost priti do kredita pri močnih denarnih zavodih v Zagrebu znano pa je, da je razlika med obrestno mero Narodne banke in privatnih bank prav znatna in predstavlja veliko ugodnost za ono industrijo, ki se lahko poslužuje kreditov Narodne banke. Nadalje pravi spomenica, da so gospodarski krogi ponovno opozorili na favoriziranje vzhodnih krajev od strani Narodne banke, toda brez uspeha. Zato je postavljena zahteva, da se podružnica Narodne banke v Zagrebu organizira kot glavna podružnica za področje savske in primorske banovine. Tej glavni podružnici se mora prideliti ustrezajoči kontingent kredita, v čigar okviru

bi sama razpolagala v interesu gospodarstva teh krajev.

Kako se je v zadnjih letih spremenila razdelitev kreditov na škodo zapadnih podružnic nam kažejo naslednji podatki iz letnih poročil Narodne banke o razdelitvi meničnega portfelja na najvažnejše podružnice (v milijonih din):

	1934.	1937.	1938.
vsi krediti	1529	1432	1708
od tega:			
Beograd	515	651	888
Zagreb	397	306	340
Ljubljana, Maribor	157	104	98

Na centralo v Beogradu je odpadlo leta 1934 33,5% vseh kreditov, predlanskim 45%, lani ob koncu leta pa že 52%. Na zagrebško podružnico pa je odpadlo leta 1934 še 26% vseh kreditov, predlanskim 21,4% in lani pa 19,9%. Obe slovenski podružnici v Ljubljani in Mariboru pa sta imeli leta 1934 še 10,3% vseh kreditov, predlanskim 7,3% in lani le še 5,7%.

Podobno je tudi gibanje kreditov pri ostalih podružnicah. Tako je imela podružnica v Novem Sadu leta 1934 še 6,6% vseh kreditov lani pa 4,5%, podružnica v Oslju pa leta 1934 4,4% vseh kreditov in lani 2,8%.

Nove določbe glede skupnih banovinskih trošarin

Predlog finančnega zakona za l. 1939/40 prinaša tudi nekatere spremembe glede skupnih banovinskih trošarin. Razdelilni ključ ostane tudi za prihodnje leto nespremenjen in bo dravska banovina dobila le delež, ki ji pripada po številu prebivalcev, ne pa delež, ki bi ga morala dobiti glede na dejansko plačilo v skupni fond odnosno glede na konzum z banovinskimi trošarinami obremenjenih predmetov.

Trošarina na kisovo kisline ostane sicer nespremenjena na višini 400 din za 100 kg 100% jakosti, dodana pa je določba, da znaša trošarina na »tehnično« kisovino za industrijske potrebe 200 din od 100 kg 100% jakosti.

Dosedanja trošarina na tvorniško obutev se bo v bodoče plačevala samo na obutev, ki se uvozi iz inozemstva. K točki 4 čl. 2. uredbе o banovinskih trošarinah se doda nov odstavek, po katerem bo znašala trošarina na doma izdelano tvorniško obutev, ki ni iz usnja 3 din od para (to velja za doma izdelano obutev iz gumija, platna, klobučevine in tkiva, ki ne propuščata vode za obutev iz svile, atlasa, žameta, brokata in sl. čisto, za sandale in copale, razen opank).

Baj med mesarji in trgovci z živino

Prejeli smo: Pod tem naslovom so objavili ljubljanski dnevnik razne nasprotujoče si vesti in napade na trgovce z živino. Navzlic temu, da se nam v teh napadih podtikajo nebedni nameni, da smo krivi zaradi visokih cen mesa in slanin v Ljubljani in še druge nečestnosti, smo nameravali molčati. Ker pa vidimo, da se napadi nadaljujejo in da bi se naš molk lahko tolmačil napačno, smo primorani natočiti javnosti čistega vina. Kaj je resnica?

Res je, da so ljubljanski mesarji proglasili v drugi polovici februarja bojkot starih ljubljanskih trgovcev z živino, vendar pa je povod za ta bojkot nekoliko drugačen, kakor je bil naslikan. Z odlokom št. III 5371/1 je namreč veterinarski oddelek banke uprave sredi februarja odredil, da se smeje proslajati prašiči po poreku iz drugih banovin samo zaklani, obarani, omavžani in očiščeni. Ta odlok banke uprave, ki ga je tolmačiti kot varnostni ukrep, da se prepreči širjenje slinavke in parkljevke, ni bil vseh ljubljanskih mesarjem, med katerimi je zavladalo veliko razburjenje čez da ta odredba škoduje njihovim obroti. Ni pa se nevolja mesarjev obrnila proti banki upravi, temveč proti trgovcem z živino čez da so ti izposlovali pri banki upravi to odredbo v zaščito svojih koristi. Navzlic pojasnili predsednik mesarske zadruge g. Brecljaku, da to ni resnica, so sklenili mesarji v znak protesta nabavljati prašiče sami neposredno in trgovce bojkotirati. Bojkot je bil torej osnovan na žaljivi predpostavki, da stoji banka uprava pod nekakšnim vplivom ljubljanskih trgovcev z živino!

To pa je samo plašč, ki naj zakrije dole druge interese, kakor jih navajajo. Na bojkotu je namreč v prvi vrsti zainteresirana skupina finančno dobro fundiranih ljubljanskih mesarjev. Namen te skupine je prozoren: z bojkotom starih ljubljanskih trgovcev hoče spraviti v žep trgovci in mesarski dobiček tako da bi nabavljala blago tudi za finančno šibkejšie mesarje, ki nimajo razpoložljivega kapitala za direktno nabavo živega blaga na zalogo. Umljivo je, da pri tem ta skupina ne bo ščitila z nizkimi cenami in drugimi sredstvi šibkejših konkurentov, ki so ji na trgu že dolgo tvoj v peti. To ista skupina, ki ima vso oblast v zadrugi, in je diktrira, la bojkot finančno šibkejšim članom mesarske zadruge, ki jim ta spor najbolj škoduje!

Za javnost raj bi dobil ta bojkot aureolo ljubezni do konsumentov in skri za poenotno zabelo, mimogrede pa naj bi ustvarilo v javnosti nerazpoloženje proti trgovcem tudi nekaj drugih neresničnih trditve. Tako trditve o »kartelu« trgovcev, ki da je diktriral mesarjem mnogo previsoke cene! Kaj je resnica? Na mestni klavnici v Ljubljani trguje s prašiči in živino nad 50 trgovcev, od katerih pa imajo samo štiri pravilno po ljubljanskem mestnem poglavstvu izstavljen obrtni list, vsi drugi pa se bavijo s trgovino te stroke na ljubljanskem trgu protizakonito! To je ugotovili tudi obrtni oddelek ljubljanske mestne gaspoglavstva. Skupni sopora mesarjev je proglasil se proti štirim legalnim trgovcem, vsi drugi, ki izvršujejo to obrt protizakonito, so izvezli! To le mimogrede kot kuriozum! Vážno pa je vprašanje: kako je mogoče pri toliknem številu trgovcev in spričo razmerja 4 proti 46 govoriti o tihem ali javnem kartelu in kako

Odtok deviz se je ustavil

Zadnji izkaz Naodne banke od 8. t. m. zaznamuje razveselljivo dejstvo, da je imela Narodna banka v prvi četrtini marca po dolgi vrsti tednov večji odtok deviz, nego je znašal odtok. Zlati zaklad se je povečal za 0,4 na 1913,8 milijona din (lani 1764,9), devize izven podlage pa so narasle za 8,1 na 446,0 milijona din (lani 409,9). Tudi postavka raznih aktiv, ki vsebuje neizkazane devize in neizkazano zlato, je narasla za 3,8 na 2023,6 milijona din (lani 2267,4). Posol'a so v prvi četrtini marca narasla za 8,2 na 1658,6 milijona din (lani 1606,2).

Otok bankovcev se je skril za 12,4 na 6527,3 milijona din (lani 5703,9). Obveznosti na pokaz pa so se povečale za 31,0 na 2092,9 milijona din (lani 2748,4), pri tem pa so žirovni računi narasli za 2,7 na 1051,4 milijona din (lani 1567,3). Vrednost zlataga zaklada skupaj z oficelno premijo je znašala 8. t. m. 2459,2 milijona din, kar predstavlja nasproti obtoč bankovcev in obveznostim na pokaz kritje v višini 28,52% (v prejšnjem tednu 28,58%).

Določbe glede trošarine na obutev in oblačila so izpolnjene v toliko, da se trošarina (za obutev, ki ni iz usnja) ne bo pobirala od onih producentov (obrotnikov) ki v svoji delavnici z lastnim orodjem delajo neposredno za kupce, pri čemer uporabljajo pretežno svojo delovno moč in delovno moč pomočnikov in vajencev.

Določbe glede trošarine na obutev in oblačila so izpolnjene v toliko, da se trošarina (za obutev, ki ni iz usnja) ne bo pobirala od onih producentov (obrotnikov) ki v svoji delavnici z lastnim orodjem delajo neposredno za kupce, pri čemer uporabljajo pretežno svojo delovno moč in delovno moč pomočnikov in vajencev.

Veliko vlogo igrajo v teh napadih tudi visoke cene živih prašičev, ki da jih je ta znameniti karte, diktriral mesarjem. Trditve je iznešena na način, ki dopušča sklepanje, da so morali mesarji plačevati prašiče stalno po 12 din in celo 12,50 din, prodajati pa meso in slanino po 18 din za kg. Ta diktrirani je vzrok visokih cen mesa in slanin na ljubljanskem trgu. Kaj je resnica? Po 12,50 din ni bil že dolgo let prodan na ljubljanskem trgu noben živ prašič, po 12 din pa so bili po večletnem predskladu prodani 4 vagoni, in sicer v novembru in decembru lanskega leta. Sicer pa je bila takrat nakupna cena 9,75 do 11 din. Dvig cen je v tej dobi povzročil zelo živahen izvoz prašičev v Nemčijo, ki je v teh mesecih uvozila iz Jugoslavije poleg rednega avstrijskega in nemškega kontingenta živih prašičev tudi 40.000 zaklanih prašičev, pa tudi povečan izvoz na Češko, slovaško, kjer je po korčani politični krizi nastopilo občutno pomanjkanje blaga. Toda cena 12 din je bila najvišja cena za prvovrstno blago, dočim je bila najnižja cena v istem času 10 din za blago nekoliko slabše kakovosti. Povprečno pa so kupovali mesarji lanske leto prašiče v Ljubljani po 8,50 do 11 din, leta 1937 nekaj mesecev celo po 7,50, prejšnja leta pa so bile cene še nižje.

Kotiko pa je notiralo v tem času svinjsko meso in koliko slanina hrvatskih prašičev? Letos 9., 10., 13. in 14. februarja, torej v dneh, ko se o bojkotu ni še niti sčepalo, je bila cena prašičev v Ljubljani od 8,75 do 9,75 din za kg, meso in slanina pa sta bila po 18 din.

Zakaj niso pokazali ljubljanski mesarji svoje ljubezni do konsumentov v času nizkih nabavnih cen in zakaj se opirajo pri svojih pritožbah celo na takšne cene živega blaga, ki jih sploh ni bilo? Zakaj niso znili ali cen slanin in mesa letos v januarju in v prvi polovici februarja, ali pa vsaj v drugi polovici februarja in v marcu, ko so z bojkotom že izločili trgovce posrednike ter so jih stali prašiči po njihovi lastni navedbi 9,24 din za kg? Posredovalci so vendar v tem času odpadli in je s tem odpadel tudi dozdovni vzrok visokih cen? To vzbujal upravičen sum, da so hoteli vtakniti v žep poleg svojega obrtniškega dobička še trgovski dobiček in prodajati blago po neizpremenjeni ceni.

Se le, ko so prišli na trg z mesom in slanino trgovci — tokrat res brez posredovalcev mesarjev — so znižali tudi mesarske cene slanini in mesu.

Toda brez smotilne: trgovci niso prišli prodajati na trg iz ljubezni do konsumentov, temveč zaradi bojkota mesarjev. Imeli so nekaj vagonov prašičev, ki jih ni bilo mogoče držati brez nevarnosti dolgo na zalogi. Bili so prisiljeni, da jih pokolijo in vnovičjo po mesarju Lavtariju za defalno prodajo na trgu. Do prodaje so jih prisilili mesarji sami. Res je tudi, da im je hoteli nekdo to prodato preprečiti, ter je polli vso stojnico z ližom in karbolom, namazal s kočomazom ter ukral del nje tudi inventar. Ta prodaja na trgu je torej zlo, ki se mu ni bilo mogoče goniti kajti nčče ne more zahtevati, da bi po metalni trgovci zaradi bojkota prašiče v

Ljubljano. Nesmisel je govoriti o dumpingu, nesmisel je alarmantna vest o fondu 200.000 din in nesmisel grozeči kartelni monopol prodaje slanin in mesa, ki ne spada v področje trgovine z živo živino!

Vse druge trditve mesarjev predstavljajo nerodno koketiranje z oblastmi, javnostjo in konsumenti. Kje je na primer direktni stik mesarjev s kmetovalci? Zakaj so v času bojkota kupili vseh 5 vagonov prašičev od tujih trgovcev in ne direktno od kmetovalcev? Zakaj so plačali njim prašiče celo dražje kakor so jim bili ves februar in marec na razpolago v Ljubljani? Neresnica je tudi, da imajo mesarji škodo od živinskih bolezni. Ali naj navedemo še cene, po katerih so o'čevali ljubljanski mesarji zaklane prašiče, ko so jih morali trgovci zaradi nastale bolezni takoj pokati v zaloge?

Ljubljanska legalna trgovina z živino se že dolgo bori z velikimi težkočami. Izvozniki so bele vrane, na domačem trgu pa se pojavljajo vedno novi konkurenti, po večini brez veljavnih obrtnih listov. Prav skromen donos nudi le še komisijska trgovina. Sedaj se pojavlja nov konkurent v novi obliki: skupina pri mesarski zadrugi, ki ji je bojkot dobrodošlo sredstvo, da izloči trgovce in sama spravi trgovski dobiček, da se iznebi na trgu konkurence šibkejših mesarjev in da potem diktrira cene.

To je pravo ozadje njihovega boja. Na nadaljnje napade ne bomo odgovarjali. Naprosili pa bomo Zbornico za TOI, naj skliče anketo, ki naj nepristransko ugotovi dejanski položaj in ugotovi, kdo je povzročil, da so cene mesa in slanin na ljubljanskem trgu pade.

Odtok deviz se je ustavil

Zadnji izkaz Naodne banke od 8. t. m. zaznamuje razveselljivo dejstvo, da je imela Narodna banka v prvi četrtini marca po dolgi vrsti tednov večji odtok deviz, nego je znašal odtok. Zlati zaklad se je povečal za 0,4 na 1913,8 milijona din (lani 1764,9), devize izven podlage pa so narasle za 8,1 na 446,0 milijona din (lani 409,9). Tudi postavka raznih aktiv, ki vsebuje neizkazane devize in neizkazano zlato, je narasla za 3,8 na 2023,6 milijona din (lani 2267,4). Posol'a so v prvi četrtini marca narasla za 8,2 na 1658,6 milijona din (lani 1606,2).

Otok bankovcev se je skril za 12,4 na 6527,3 milijona din (lani 5703,9). Obveznosti na pokaz pa so se povečale za 31,0 na 2092,9 milijona din (lani 2748,4), pri tem pa so žirovni računi narasli za 2,7 na 1051,4 milijona din (lani 1567,3). Vrednost zlataga zaklada skupaj z oficelno premijo je znašala 8. t. m. 2459,2 milijona din, kar predstavlja nasproti obtoč bankovcev in obveznostim na pokaz kritje v višini 28,52% (v prejšnjem tednu 28,58%).

Gospodarske organizacije in nova davčna doklada

Določbe novega finančnega zak. na. ki se tičejo nove davčne doklade v višini 20 do 33% na neposredne davke, so med davkoplačevalci vzbudile precejšnje vznemirjenje. Že v ponedeljek zvečer se je sestaj v Trgovskem domu akcijski odbor gospodarskih organizacij, ki se ga je udeležilo okrog 100 zastopnikov. Konferenco je vodil predsednik Zveze trgovskih združenj g. Stane Vidmar. Pojasnil je določbe finančnega zakona, ki se tičejo tega novega davka. Posamezni gospodarski so izrazili mnenje, da gospodarstvo Slovenije pri sedanjih davčnih obremenitvah ne prenese še novega bremena. Opozorili so tudi, da v davčni lestvici ne prihaja do izraza potrebna progresija, prvdssem pa vzbujajo vznemirjenje določba, da je davek v naprej določen za 10 let.

Predstavniki gospodarskih organizacij so sklenili poslati predsedniku vlade finančnemu ministru in kraljevemu namestniku v brzojavko s prošnjo, da se amandma o davčni dokladi umakne, ker slovensko gospodarstvo ne prenese nove davčne obremenitve. Enake brzojavke so poslali predsedniku senata in slovenskim ministrom ter poslancem.

Pred novimi deviznimi ukrepi

Poročali smo že, da pripravlja Narodna banka gradivo za reformo naših deviznih predpisov. Sedaj poročajo iz Beograda, da se bo v kratkem sestaj stalni koordinacijski odbor pri zunanjem ministru, ki seji, na kateri se bo poleg vprašanja naše zunanje trgovine razpravljalo tudi o deviznih ukrepih, ki jih predlaga Naodna banka zaradi pospeševanja našega izvoza v neklirniške države.

Prav tako smo že poročali o nameravanih strogih ukrepih, da se prepreči tihotapstvo deviz in valut. Naodna banka že pripravlja tozadevno uredbo. Predlog finančnega zakona, ki je bil predložen Narodni skupščini, pa vsebuje pooblastilo za ministrski svet, da izda uredbo z zakonsko močjo o pobijanju nedopustne trgovine in tihotapstva z devizami, valutami, vrednostnimi papirji, plemenitimi kovinami in dragim kamenjem.

Gospodarske vesti

== K povišanju blagovne tarife. Včeraj smo v članku o povišanju blagovne tarife navedli na koncu številke pozicij iz aneksa z navedbo, da bodo povišane; glasili pa bi se moralo, da te številke iz aneksa ne bodo povišane.

Borze

Na jugoslov. nskh. b. z. z. notirajo nem. skid kilirski čeki nespremenjeno (13,80), prav tako angleški funti (specialni tečaj 238, svoboični 258). Grški boni so dures nadalje popuščali in so se nudili po 30,50. V Zagrebu je bil promet po 31,50, v Beogradu pa 31,49.

Na zagrebškem efekt. tržišču se je vojna škoda pri malni tendenci trgvala po 480 (v Beogradu po 477,25-478). Nadalje je bil promet v 6% begluških obveznicah po 92,75 (v Beogradu po 91,75 - 92), v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 92 in 7% Blirčevem posojilu po 96,25 (v Beogradu po 96,50).

DEFIZI
Ljubljana, Amsterdam 2315 - 2353, Berlin 1755 12 - 1758 88, Bruselj 734 - 746, Curih 995 - 1005, London 204 70 - 207 00, New York 4314 97 - 4401 87, Pariz 115 15 - 117 75, Praga 149 50 - 151, st 229 85 - 229 95.
Curih, Beograd 10, Pariz 11 00, London

Zakaj kompromis za Pokojninski zavod?

Koncem leta 1938 so potekli mandati delegatov za Pokojninski zavod v Ljubljani in sedaj ima priti do obnove zastopstva zavarovalcev in njih delodajalcev pri tej naši največji zavarovalni instituciji. Iz vrst delegatov se potem konstituira vodstvo zavoda, upravni in izvršni odbor s predsedstvom. Predsednika postavlja minister. Leta 1924. so bile zadnjič volitve delegatov. Pozneje, torej že 15 let, je vedno prišlo do kompromisne liste, tako da so bile volitve nepotrebne. Kompromise so sklepali zastopniki zainteresiranih strokovnih organizacij.

Pri nas je vsaka javna zadeva tudi politična in naravno je bilo, da so tudi volitve v Pokojninski zavod, kakor pozneje kompromisi, stali pod političnim vplivom. Z drugimi besedami: od političnih strank je bilo odvisno, ali bodo s svojim vmešavanjem povzročile borbo tudi za delegatstvo in upravnega mesta v Pokojninskem zavodu z vsemi posledicami, ki jih taka borba povzroči v vodstvu in politiki zavoda samega. Po volitvah v leto 1924 je prevladalo mišljenje, da je treba Pokojninski zavod izvesti iz dnevnih političnih borbe. Od takrat sta se obe glavni slovenski politični stranki odrekli neposrednega poseganja v volitve za Pokojninski zavod in sta pri vsakokratni obnovi zavoda za zastopstva le v toliko intenzivno, da se v zavodu ni pojavil prevelik vpliv ene ali druge politične stranke. Tako je bilo l. 1928 in zopet l. 1933.

Ko je bilo letos postavljeno vprašanje volitev v Pokojninski zavod na dnevnem red, je tako v delodajalskih, kakor v nametarskih krogih prevladovala želja, da se volilna borba ki bi neizogibno dobila politični značaj, tudi tokrat izključi. Se sebež z ozirom na čas, v katerem živimo in na prilike, od katerih deluje Pokojninski zavod. Danes se še posebej povod poudarja, da imamo Slovenci celo vrsto važnih zadev in vprašanj, pri katerih je treba izključiti politične borbe in, če le mogoče, dočeti enotno odločevanje vseh zainteresiranih brez ozira na njihovo strankarsko pripadnost. JNS, ki je tudi v času, ko je bila leta 1933. na oblasti, to stališče zastopala in tudi takrat odobravala kompromisno listo se svojemui gledanju na vprašanje ni hotela izmenjivati. Zato je banovinski odbor stranke na svoji seji dne 7. januarja soglasno odobril, da se stranka kot taka v volitve za Pokojninski zavod ne vmešava, temveč prepusti zainteresiranim stanovskim skupinam, da se sporazumejo o skupnem slošnem nastopu. Edini interes, ki ga je stranka pri tem legitimno imela, je bil ta, da se kompromis politično ne zlomari in zbor delegatov ne sestavi tako, da bi nudil sliko enostranske politične opredelitve. Ko je bilo zato osigurano načelo paritete med naprednimi in ostalimi člani novega zastopstva in nove uprave in načelo nevtiralnega objektivnega poslovanja zavoda samega, je stranka opustila vsako nadaljnjo intervencijo.

Razgovori o razdelitvi mandatov na posamezne zainteresirane stanovske skupine, so se vršili med zastopniki teh skupin samimi. Ako se sedaj pojavljajo neke akcije za porebne liste izven kompromisne, potem je izvor teh akcij v glavnem v sporu za razdelitev mandatov med posameznimi organizacijami. Tako so se n. pr. vse glavne nameštene organizacije, ki imajo za člane zavarovance Pokojninskega zavoda »Zveza društev privatnih nameštencev«, »Zveza združenih nameštencev«, »Savez privatnih nameštencev« ter »Savez bančnih in zavarovalnih uradnikov« udeležili pogajanj na kompromisni osnovi; če neuglasilo je prišlo le, ker se niso mogli sporazumeti glede števila članov, ki naj vsaki izmed teh skupin pripadejo. »Zveza

društev privatnih nameštencev«, ki je daleko najjačja organizacija zavarovalcev Pokojninskega zavoda, je ponujala svojima tovariškima organizacijama, Savezu privatnih ter Savezu bančnih nameštencev, poročno udeležbo na mandatih, ki je bila v stvari višja, nego bi jim pripadala strogo po številu njihovega članstva. Ti dve organizaciji pa sta stavili zahteve, ki so šle tako daleč, da bi nazadnje Zveza privatnih nameštencev sploh ne imela mandata. Nesporo je tudi, da gre »Zvezi društev privatnih nameštencev« prvenstvo pri kandidaturah v upravni, odnosno izvršni odbor Pokojninskega zavoda. Želje posameznikov tu niso mogle priti v poštev. Ako sedaj akcijski odbor za t. zv. »Koncentracijsko listo« utemeljuje svojo akcijo s tem, da morajo zavarovalci v Pokojninskem zavodu imeti svobodno izvolitve zastopnikov, se bori za nekaj, česar nihče ni zanikal. Postavljanje kandidatov na kompromisni listi je izključno stvar zainteresiranih stanovskih organizacij in krogov; JNS se v to ni vmešavala in se ne vmešava.

Ravno tako je z delodajalci, ki so že od početka izjavljali, da iz razumljivih razlogov ne želijo nobene borbe. Ako tam gotovi krogi skušajo postaviti proti kompromisni listi posebno listo, je razlog ne v odklanjanju kompromisnega načela temveč v neopredelnosti, odnosno v želji po edinecvi glede mest v vodstvu zavoda.

Pri celi stvari torej ne gre niti za take načelne niti za kakšno gospodarsko diference. Če ne bi bilo število funkcijnih mest v zavodu z zakonom omejeno, bi se cela zadeva morda sploh ne postavljala na dnevni red...

Tistim, ki skušajo delati zgrešo, češ da se napredna stranka ne bi bila smela opustiti v kompromis s današnjimi oblastniki, moramo pa že reči, da bi pri raznih prvobitnih listah, ki se dajejo sedaj v zameških listih noveličevati kot iunaški opozicijski, raje videli, ako bi bili korajžni 11. decembra 1938 povrh tega vse, da je samouprava Pokojninskega zavoda zelo neha čvetka, ta bo imel nočno razumevanje, ali ljudje, ki se zavedajo svoje odgovornosti, niso hoteli borbe izveličeno zastopstvo in upravo Pokojninskega zavoda je, pa če tudi na kompromisni podlagi, ki se sedaj nekaterim tako malo dopade, vedno še mnogo, mnogo boljše, nego imenovano. Mi mislimo, da pač ni treba, da bi se še Pokojninski zavod pridružil Okrožnemu uradu in Trgovskemu bolniškemu društvu.

V Hrvatskem dnevniku je nekdo izlegel kukavičje jaje, češ da je JNS izdala opozicijo in da se spušča celo v nelajalno borbo proti njej. Kar se Dalmacije tiče, smo mi od vsega početka stali na stališču, da bodi volilnim upravičencem iz Dalmacije, ki tvorijo posebno volilno skupino, popolnoma prepuščeno, ali hočejo tudi oni za sebe kompromisno listo ali pa odločitev v volilni borbi. Temu stališču smo ostali dosledni in se niti z najmanjšo gesto še manj s kako akcijo nismo mešali v dalmatinsko zadevo. »Hrvatski dnevnik« ve prav tako dobro, kakor mi, da imamo na cenzuro toliko vpliva, kakor on, ali pa še manj. Lahko mu zatrdimo, da mi nimamo ničesar proti javnemu razpravljanju tega vprašanja. Očitek, da se mi s komurkoli dogovarjamo, kako preprečiti tiskanje letakov in drugega volilnega materiala za posebno listo, je kleveta, ki jo prav obzljajemo. Prosimo tudi, da se razne posebne liste ne označujejo kot liste demokratskih elementov in pa akcije načelne opozicije. Kdo je opozicija in kdo je demokrat? K element, to pokazati je bila druga prilika. Te prilike niso vsi izrabili, ki se danes dajo proglašati za opozicijalne junake.

Sanitetni fond

Beograd, 14. marca. p. Dances je bila objavljena in uveljavljena uredba o narodnem sanitetskem fondu, ki jo je izdal ministrski svet na predlog ministrov za socialno politiko in narodno zdravje ter za finance. Fond se ustanavlja za ureditev in oskrbo bolnic, zdravilišč, kopalnic in ostalih zdravstvenih ustanov, da bi mogli izpolniti svojo zdravstveno službo, ter za higiensko asanacijo vasi. Sanitetni fond je samostojna državna ustanova s sedežem v Beogradu, upravlja pa ga Državna hipotekarna banka.

Iz državne službe

Beograd, 14. marca. p. Na trgovski akademiji v Mariboru sta napredovala prof. Vasilij Mirk v 4/1, dr. Josip Celar v 5. pol. skupino. V vodni službi sta napredovala starejši asistenti sodišča Alfons Cepuder v Ribnici in Karel Turk v Sevnici v 3/2.

Blagovna tržišča

ZITO

+ Chicago, 14. marca. Začetni t-čaj: pšeničar za maj 67,50, za julij 67,75, za sept. 68,75; kuruza: za maj 48,125, za julij 49,75.

+ Novosadska blagovna borza (1. t. m.). Tendence neizpremenjena. Pšenica: baška, slavenska in banatska 152 - 153, sremska 151 - 152 82; baška 142,50 - 145, Ječmen: baški in sremski 64,65 kg 155 - 160, jari 68 kg 180 - 185. Oves: baški sremski in slavonski 160 - 162,50. Kuruza: baška pariteta Indija in Vrsac 95 - 97, baška pariteta Indija sušena 106 - 108, baška pariteta Vrsac sušena 105 - 107. Moka: baška in banatska »og« in »ogge« 240 - 250; »2« 220 - 230; »3« 200 - 210; »4« 180 - 190; »7« 150 - 160; »8« 110 - 112,50. Fižol: baški in sremski belji brez vreč 282,50 - 285. Orobe: baški, sremski in banatski 98 - 106.

Spremenjeni zakoni o strokovnih šolah

Beograd, 14. marca. p. Trgovinski minister je na osnovi finančnega zakona in v soglasju z ministrskim svetom izdal uredbo z zakonsko močjo s katerim se spreminjajo zakoni o strokovnih šolah, ki so podrejene trgovinskemu ministru. Spremembe so bile izvršene glede posameznih določb zakona o srednjih tehniških šolah, zakona o pomorskih trgovskih akademijah, o ženskih obrtnih šolah in ženskih strokovnih učilnicah ter moških obrtnih šolah, ki so bili vsi izdani leta 1932. Uredba je bila danes objavljena v Službenih novinah in je s tem stopila v veljavo.

Omejitev železniškega prometa v Avstriji

Kakor poročajo nemški listi, je bil te dni ponovno močno omejen železniški promet na nekaterih bivših avstrijskih progah, zlasti na progi z Dunaja proti Gradcu in oni proti Solnogradu. Skupno je bilo na teh dveh progah ustavljenih v razmerju prometu 10 vozil in 29 os. b. v. vozov. Ti ukrepi so v zvezi s štednjo in pa s protibami drugih prevozov.

Češkoslovaška - razkosana...



Črtkasto ozemlje prikazuje kraje, ki jih je morala Češkoslovaška po monakovski pogodbi med štirimi evropskimi velisilami odstopiti najprej Nemčiji, nato pa še Poljski in Madžarski. Obseg Češke je tedaj padel od 52.000 km na 35.752 km, Moravsko-Sleske od 26.800 km na 17.169 km, Slovaške pa od 49.000 km na 38.586 km, Podkarpatske Rusije pa od 12.200 km na 10.620 km.

V pogledu ozemlja je Češkoslovaška izgubila v celotnem 37.967 km, v pogledu prebivalstva pa 4.712.000 prebivalcev. Češkoslovaški je ostalo po razmejitvi z Nemčijo, Poljsko in Madžarsko okoli deset milijonov prebivalcev, ki so se zdaj zopet razcepili na troje...

Videl sem

Značilna knjiga angleškega novinarja o lanski septemberski krizi v ČSR

Angleški novinar Sidney Morrell je izdal knjigo, ki obravnava krizo Češkoslovaške v septembru minulega leta. Knjiga ima značilen naslov:

Morrellova publikacija prinaša niz važnih podatkov, ki so deloma še nepoznani, deloma pa so bili doslej dostopni samo poučenim osebam. Chamberlain je čez Češkoslovaško napravil križ že davno prej, nego je napočil usodni trenutek. Znaša Simonova izjava glede Češkoslovaške ni bila nič drugega nego poziv

Morrell obravnava tudi misijo lorda Runcimana. Chamberlain je dejal, da je prišel Runciman samo zaradi tega v Prago, ker je tako želela češkoslovaška vlada. V resnici pa je bila misija lorda Runcimana v tem, da iztrga kontrolo praške politike iz rok predsednika dr. Beneša ter jo izroči v Chamberlainove roke.

Dramatični prizor v noči od 20. na 21. september, ko sta britski in francoski poslanik prišla na Hradčane k dr. Benešu z zahtevo, naj sprejme angleško-francoski ultimatum, ki je pomenil kapitulacijo ČSR, opisuje Morrell takole:

Dne 21. septembra ponoči ob treh je odšel britanski poslanik v Pragi Basil Newton iz prostorov poslanstva na Hradčane, kjer se je sestel s francoskim poslanikom de la Croixom. Oba sta zahtevala takojšen razgovor z Benešem. Predsednikov tajnik, oblečen v haljo, je odšel v predsednikovo spalnico in zbudil dr. Beneša. Lahko si mislimo, kako je takrat izgledal dr. Beneš: truden, strašno star navzlic svojim 54 letom in živčno popolnoma izčrpan. Takšen je stopil pred oboje diplomata, da bi pogledal dejstvom v obraz. Ministra sta zahtevala od predsednika točen in pozitiven odgovor.

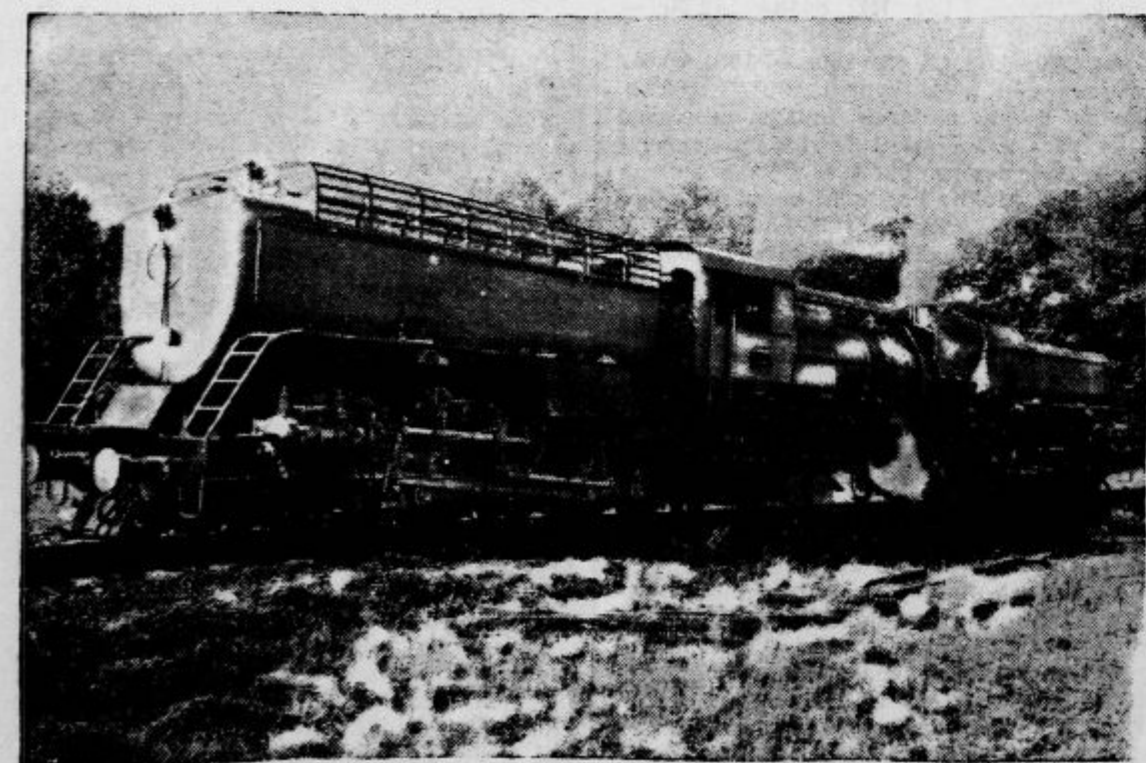
Francoski poslanik de la Croix je imel nevhvaležno nalogo sporočiti dr. Benešu, da Francija ne bo priskočila na pomoč Češkoslovaški, če bi bila ta napadena Newton je nato pristavil, da se bo Anglija popolnoma desinteresirala glede usode Čehov, ako ti ne pristanejo na takojšen odstop sudetskega ozemlja Hitlerju. Dr. Beneš je v tistem trenutku spoznal da je sam in zapuščen... Oba poslanika sta energično zahtevala

Vzorna vas

V vasi Magnetu na Francoskem bodo napravili letos zanimiv poskus. Pokusiti hočejo, kako se bo obnašala tipična poljedelska občina, če jo popolnoma elektrificirajo. V vse kmetčke hiše bodo vgradili oziroma že postavljajo na novejšje električne aparate. Kmetice bodo molzele z elektriko, z elektriko bodo izdelavale maslo in kuhale. Po poljih bodo vozili električni plugi in kmetje se bodo zvečer greli ob električnih pečeh.

Prijetno je pri tem eksperimentu to, da dobe kmetje vse električne priprave in tok zastoj, vsaj za to poskusno leto. Skupina francoskih elektrarn financira ta velikopotezni načrt. Če poskus uspe, si vsak občan Magneta lahko kupi električne aparate za tržno ceno. Če ne uspe, jih lahko vrne, ne da bi mu bilo treba kaj plačati.

Lokomotiva za Afriko



V Roubaixu na Francoskem so izdelali lokomotivo, ki bo vozila v ozemlju Nigra v Afriki. Lokomotiva meri v dolžino 23 m, tehta 150 ton, njena kolesa pa so napravljena za progo, ki ima samo 1 m širine

vala odgovor, ki ga mora Chamberlain naslednji dan sporočiti Hitlerju v Godesbergu. Ta odgovor mora biti pozitiven, če računa dr. Beneš še na pomoč zapadnih velisil, v nasprotnem primeru je lahko tudi negativen.

Beneš ni mogel takoj reči da ali ne. Moral bi imeti čas za premislek. Opozoril je nočna gosta, da je ura tri. Toda Chamberlain je imel najavljen obisk v Godesbergu naslednji dan. Bilo je torej dovolj časa, da bi se dr. Beneš lahko naspal in sklical naslednji dan vlado na posvetovanje. Diplomata pa sta bila neizprazna. Iz Newtonovega obnašanja se je videlo, da čaka Chamberlain praškega poslanika pri telefonu. Newton in de la Croix sta zahtevala, naj dr. Beneš takoj pozove člane vlade na sestanek. Tako je dr. Beneš sprevidel, da je brez pomena sleherni nadaljnji odpor. Tri dni je pristal na zahtevo, naj se nemudoma pozovejo člani vlade na posvetovanje.

Tako piše o tej stvari angleški novinar, ki na koncu pripominja, da je Anglija v Monakovem izgubila mnogo več nego Češkoslovaška.

Nov Chaplinov film

Charlie Chaplin je doslej samo enkrat spregovoril v filmu, in sicer v filmu »Moder ni časi«, ko je na koncu zapel neki kuplet v nemogoči mednarodni jezikovni mešanici. Nekako sličen nastop si je izmislil Chaplin za zdaj, ko kani v svojem novem filmu posnemati diktatorje. Njegova namera je, da bi govoril v tem filmu neko srednjeevropsko jezikovno zmes, ki je ne bo nihče razumel. Poročajo, da je za snemanje tega filma že vse pripravljeno, trak pa ne bo dovršen pred koncem letošnjega leta.

Morilec ugovarja branitelju

Weidmann jemlje krivdo za vse zločine izključno nase

Prvi dan razprave proti množestvenemu morilecu Weidmannu je prinesel senzacijo. Weidmann je pobijal trditve svojega branitelja Mora Giallerija, ki ga je skušal razbremeniti, ter je priznal da jemlje nase krivdo za vse izvršene zločine.

Weidmann sedi na zatočni klopi vklenjen, njegovi sodniki Million, Blanc in Colette Tricotova pa so samo zastraženi. Ko je predsednik obravnave vprašal Weidmanna, če hoče tolačca, da bo prevajal njegove izjave, se je obtoženec zahvalil, češ da že toliko obvlada francoski jezik, da se bodo lahko naravnost sporazumeli.

Nato je zločinec opisal obisk policije na dan 8. decembra 1937 v vilo »La Voulzie« v St. Cloudu sta prišla dva moška. Izdajala sta se najprej za organa finančne stroke in sta spraševala po nekem stanovanju. Ko je Weidmann zahteval, naj se legitimirata, sta pokazala rdeče-belo-modri izkaznici, kakršne imajo detektivi.

Weidmann ju je povedel v svojo sobo,

Krokodil z vojakom na hrbtu?



Ne. To je samo akvaplan s strojnico, katero uporablja plavajoči stražnik na vodi

Papeževa tiara

Vredna je približno tri milijone dinarjev

Tiara ki jo dobi novo izvoljeni papež ob svojem kronanju, nosi potem samo ob velikih ceremonijah v cerkvi svetega Petra, pri drugih verskih funkcijah je okrašen z mitro.

V prvih krščanskih stoletjih v ostalem, kakor vse kaže, ni bila tiara znak papeževskega dostojanstva, temveč trak okrog čela. Pozneje ga je nadomestila orientalska mitra in šele v enajstem stoletju se je pojavila krona, ki je bila sprva še pre-

prosta. Bonifacij VIII. ji je dodal drugi obroč, Benedikt X pa je v drugi polovici enajstega stoletja ustvaril tiaro, kakršna je danes.

V teku stoletij je postajal ta simbol papeževske moči čedalje dragocenejši, dočim je bil do 13. stoletja preprost in včasih celo iz neplemenite kovine Julij II., ki je ljubil pomp, je nosil že čudovito cizelirano zlato krono ki je bila vsa posuta z dragulji. Med temi je bil rubin 120 karatov, nad njim pa biser neprecenljive vrednosti. Ta tiara je veljala 200.000 dukatov, po današnji vrednosti kakšne tri milijone dinarjev.

Kukavičje skrivnosti

Kukavica uniči vsako leto najmanj milijon ptic

Angleški trgovec E. P. Chance je prispeval zoologiji zanimivo gradivo. Dvajset let je psošal kukavice in svoja opazovanja beležil Zapisoval si je tudi točno, kako se te ptice ravna v koliko se vračajo spomladi do svojih prejšnjih gnezd in po katerem sistemu polagajo svoja jajca v tuja gnezda.

Ugotovil je, da opazuje kukavica povprečno pet dni tuje gnezdo, preden se upa do njega in odloži v njem svoje jajce. Ob teh prilikah pa vzame ptica vedno drugo jajce iz gnezda in ga odnese s seboj, da ga potem pojé. Meni, da uniči kukavica na ta način vsako leto najmanj milijon ptic, Chance ve danes točno povedati že vnaprej, kam bo kakšna kukavica odložila svoje jajce, potrebna sta mu le dva dneva za proučevanje dotičnega ozemlja.

Uspavilo mu je vrnilo spomin

V državni bolnišnici v Mississippiju so z uporabo nekega uspavila pripravili sedemdeset let starega moža do tega, da se je spomnil dogodkov, ki je bil nanje popolnoma pozabil.

Slo je za nekega Williama Lawrence, ki so ga našli pred devetimi leti na cesti v Jackson. Mož se ni mogel tedaj ničesar spominjati, niti svojega imena. V bolnišnici so bili že popolnoma obupali, da bi ga mogli identificirati. Sedaj pa so mu dali neko drogo, ki ga je za več tednov uspavala. Ko se je zbudil, je povedal ne samo svoje ime, temveč se je spomnil tudi vseh sorodnikov in dogodkov iz prejšnjega življenja, med tem ko je popolnoma pozabil na vse, kar je bil doživel v zadnjih devetih letih v bolnišnici.

Sto obtožb proti novinarki

Bukareštanski listi poročajo, da je več nego sto sodnih uradnikov z njihovim društvom vred vzklikalo tožbe proti rumunski novinarki Brigiti Poepescovi. Poepescova je napisala članke pod naslovom »Zbogom, podkupnine pri sodnih uradih«, zavoljo katere ga se čutiljo omenjeni uradniki v svoji stanovski časti prizadeti.

Casablanca — vojaško oporišče

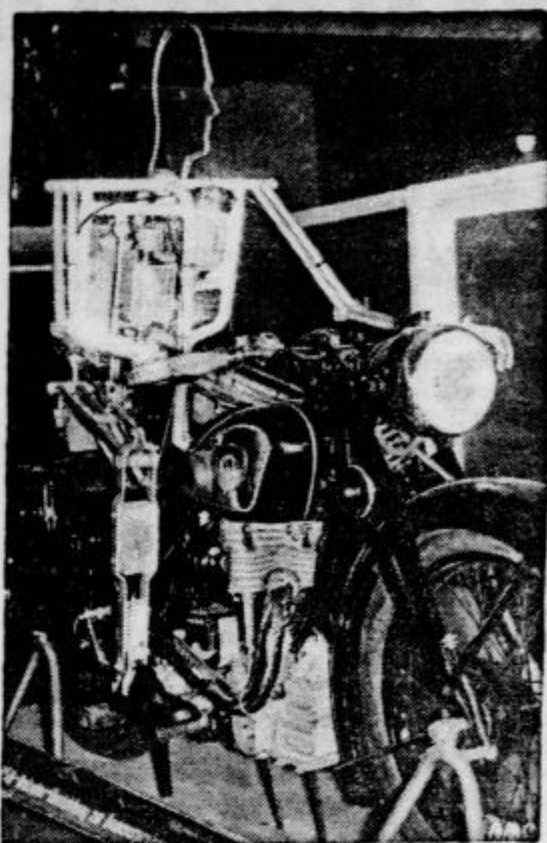
Mesto v Afriki, ki je doslej veljalo le za trgovsko luko

Francoski vojaški krogi hočejo po vsej priliki v najhitrejšem tempu ustvariti oboroževalno industrijo v kolonialnem področju. Pred kratkim so poročali, da so v Indokini osnovali tovarno, ki je sposobna v letu dni zgraditi sto letal in 400 letalskih motorjev, sedaj pa so podobno tovarno za letalske motorje zgradili v Casablanci.

Pristaniške naprave v tem mestu bodo razširili z novim bazenom in ogromnim

dokom, iz česar je razvidno, da namerava Casablanca, ki je bila doslej trgovinsko pristanišče, spremeniti tudi v oporišče za vojno mornarico. Mesto Ocran je že davno takšno oporišče za vojno mornarico in kopno vojsko. Da bi mogli od tu in iz Casablance v primeru potrebe dovolj hitro dobavljati vse potrebno Tunis, bodo znatno skrajšali tudi železniško zvezo med Constantinom in Gabesom.

Robot na motociklu



Na nedavni razstavi avtomobilske industrije v Berlinu je bilo razstavljeno tudi to mehanično čudovišče, robot na motornem kolesu, atrakcija, ki je imela vedno dovolj radovednih gledalcev

Italijanski naseljenci na abesinskih farmah

Iz Rima poročajo, da so prispeli prvi italijanski naseljenci letošnjega leta v Abesinijo. Gre za tri sto naseljenecov iz Apulije, ki so se naselili v bližini etiopeke prestolnice Adis Abebe, na državnih imetjih Oletta in Bisciuftu.

Oletta je vzorna farma v Abesiniji. Leži v izredno rodovitnem ozemlju, ki je tudi klimatično ugodno za Evropece južnega tipa. Drugi del apulskih naseljenecov se je ustavil v Asbi Littoriji pri Diredavi. Lastnik obeh imenovanih državnih imenj je bil prej abesinski neguš, druga imenja pa sta izkoriščala abesinska poslanika v Londonu Martin in Teclé Havariate.

Nova Antarktida

Nemška antarktična odprava pod poveljstvom kapitana Ritscherja se je odpravila proti domovini. Odkrila je več nego 350.000 štirinajških kilometrov antarktičnega ozemlja in ga kartografirala. Med drugim je izmerila do 3000 m visoke gorske verige in polaren centralni masiv, ki se dviga v višino 4000 m.

Raziskano ozemlje se razprostira med 5. stopinjo zapadne dolžine in 15. stopinjo vzhodne dolžine, v notranjost pa sega do 75. stopinje južne širine. V smislu prejšnjih sporazumov bi moralo to ozemlje pripasti Norveški, ker so ga pa odkrili in raziskali Nemci, bo prišlo menda do sporov, kakršni so za te popolnoma neobljubene in odljudne kraje v zadnjih letih pogosti.

Španski republikanci morajo zapustiti Pariz

Francoska vlada je odredila, da morajo nekateri voditelji republikanske Španije, ki so bili pribežali v Pariz, zapustiti prestolnico. Gre pred vsem za anarhista Listera, poveljnika republikanske tujске brigade in znano komunistično voditeljico La Passionario. Vlada ugaiba tudi o tem, kaj naj stori s člani bivše republikanske vlade, ki so isto tako v Parizu, tako Negrin in Del Vayo.

A NEK DOTE

Pri nekem medicinskem izpitu na Dunaju sta izpraševala dva slovita zdravnika, Langer in Hyrtl. Moža sta si bila v vsem kar se da nasprotna tipa: Langer točen in korekten, Hyrtl širokogruden. Kandidat je dobil od Langerja stegnenco, in sicer tako, da je bil viden samo en konec. Kandidat naj bi povedal, da-li je ta stegnica pripadala moškemu ali ženski, desni ali levi polovici telesa in podobno. Ko je kandidat odgovoril, je Hyrtl pokazal kost v svoje njene dolžini in dejal: »Ali mi sedaj, ko vidite vso kost, morda lahko povedate, kakšne bolezni je imel ta človek, kako se je imenoval in s kom je bil poročen?«

VS AK DAN ENA



»Kaj neda, v tem gradu tudi rado strah?«
»Strah — toda zdaj ne, stara gospa grofica se je namreč pravkar odpeljala na sprehod.«
(Lördagvisen)

Kulturni pregled

Francosko-jugoslovenski umetniški stiki

Pariz, sredi marca

Takoj po vojni je nastalo pravo romanje naših umetnikov u Parizu. Montparnasse ki je po vojni skoraj popolnoma prevzel predvojno vlogo Montmartra, je postal ideal naših umetnikov. Seveda velja to samo za Srbe in Hrvate, manj za Slovence ki niso imeli toliko prilike priti v Pariz in ki se morda tudi niso popolnoma strinjali s tedanjim francoskim slikarstvom. Menda nikjer na svetu ni zbrano toliko umetniških vrednosti kakor tukaj. V francoski metropoli je cela vrsta priznanih umetniških šol, tukaj delajo številni sodobni veliki mojstri, pariški muzeji in galerije inspirirajo umetnike celega sveta, ki tukaj razstavljajo, od akademskih do ultramodernih. Afirmacija v Parizu je najsigurnejši kriterij za resnično umetnost. Francoska umetnost, ki seveda stalno evoluirala, je ostala kljub temu zvesta svojim dobrim tradicijam, konstruktivnosti, svetlosti in globoke lepote. Nihali ni nejasna in mračna, marveč vedno jasna in informativna, kakršna je tudi francoski duh. Tudi naši umetniki, ki so prišli v Pariz so se učili vedno pri velikih mojstrih. Zlasti so sledili mojstri vplivali na naše umetnike na študijah v Parizu: od Francozo: Besnard, Marquet, Matisse, Vuillard, Favory, Friez, Rouault, Gromaire, Lhote, de Segonzac, Dufy, Derain, Bonnard, Utrillo; od tujece: Holandec Van Dongen, Poljak Kisling, Španec Picasso, Švicar Darel. Vrnili so se z nekako pariško avreolo in želi doma uspehe. Nal omenim samo nekatere: Lubarda Milunović, Perić, Kreković, Šumanović, kparja Penić in Stijović, slikar in kipar Milić, Kujačić, kipar Augustinčić, Stojanović, Miličić, Zonjić, od Slovencev zlasti Tone Kralj in njegova soproga.

Velepomembna je francoska umetnost, toda ali obstoja tudi posebna école de Paris, je sporno vprašanje za same francoske umetnike. Pariški umetniki so se zbrali v številnih salonih med katerimi naj omenimo samo glavne. Salon d'automne je izraz vseh sodobnih smeri brez pretiranoosti. Salon des Tuileries, ki je nastal kot secesija jesenskega salona, ne obstoja več. Originalen je Salon des indépendants, kjer se lahko razstavlja brez ocene jurije, kar izrabljajo zlasti številni amaterji, tako da se tam lahko vidi pravo mélange. Salon des artistes français in Salon de la Société Nationale des Beaux-Arts so stari in renomirani saloni, kjer razstavljajo mnogi znameniti mojstri. Prvi salon je bolj službeni v katerem zlasti razstavljajo profesorji umetniških šol. Oba salona prireja skupne razstave in posebno v slednjem je kvaliteta na izredni višini. Najbolj svoboden je seveda Salon des surindépendants, kjer razstavljajo ekstremisti in predstavniki še zelo problematičnih smeri. Svojevrstna sta Salon des humoristes in Salon des échanges. Slednji zbira umetnike raznih smeri, ki zamenjajo tam svoje umetnine za vse mogoče blago.

Pomladna sezona se je pričela z dvema pomembnima manifestacijama francosko-jugoslovenske likovne umetnosti. V teku enega tedna sta otvorili kolektivne razstave jugoslovenskih umetnikov v Parizu in razstave sto let francoskega slikarstva v Beogradu. Obe sta pod pokroviteljstvom kneza-naměstnika Pavla, ljubitelja umetnosti, po čigar zaslugi postajajo naši mednarodni umetniški stiki vedno pomembnejši.

V Parizu: Kolektivna razstava jugoslovenskih pariških umetnikov

Prejšnjo soboto je bila svečana otvoritev tretje letne razstave tukajšnjih jugoslovenskih umetnikov pod pokroviteljstvom kneza-naměstnika, predsednika parlamenta in našega velikega prijatelja Herriota, prosvetnega ministra našega poslanika in generalnega direktorja des Beaux-Arts v Galeriji Bernheim Jeune v odlični r. Faubourg St. Honoré. V Parizu živi namreč stalno ali dajši čas cela vrsta jugoslovenskih umetnikov, med katerimi so nekatera imena priznana celo v razvajanju, zelo kritični pariški sredi. Prva podobna razstava pred sedmimi leti je dosegla najlepše uspehe, lanska manjše. Te razstave organizira Udruženje jugoslovenskih likovnih umetnikov v Parizu pod predsedništvom Nikole Jeremića. Udruženje je uspešno razviti in učvrstiti francosko-jugoslovenske umetniške stike in posebno afirmirati jugoslovensko umetnost v Parizu. Nekateri naši umetniki so želi službeno francosko priznanje s tem, da so izvestna njihova dela prišla v Jeu de Paume, ki je galerija pr znanih inozemskih mojstrov in nadaljevanje Musée du Luxembourg, galerije sodobne francoske likovne umetnosti. To je najboljši francoski kriterij za umetniško vrednost. V to galerijo je bil prvi sprejet Bogomir Dalma, zatem Marko Čelebonović, Uzelac, Mestrovic, Tabaković, Dujan Penić in še nekateri drugi. Naše umetnike, ki sedaj razstavljajo, lahko delimo v dve skupini. V prvi je avantgarda z Montparnassa ki je zapustila tradicije in ki si dovoljuje največjo svobodo za urešnjevanje svojih stremilj, kakor Uzelac, Čelebonović, Lubarda, Milosavljević, Ivan Rajn, Danica Antić, Kujačić, Šuput in Dimitrijević. V drugi skupini so umetniki, ki so ostali zvesti tradicijam in formi: Jeremić, Vasa Pomorišac, Nikola Marković, Riko Debenjak, Bodnarev, Dalma, Vuka Velimirović, Josif Majzner, Rajka, Hodžić. Nekateri naši umetniki so v zadnjem času tudi posamezno priridili svoje razstave. Od Slovencev je na razstavi zastopan Riko Debenjak, ki je sedaj sploh edini slovenski umetnik v Parizu. Razstavil je tri pokrajine, od katerih je posebno dobra bul. St. Michel. Po lepem uspehu na beograjski umetniški akademiji in v prestolnici sploh, se je Debenjak preselil v Pariz, kjer študira kompozicije, freske in slikarstvo na steklu. Njegova smer je impresionizem svoje vrste, mešanica med Pissarom in Sisleyem.

V Beogradu: Sto let francoskega slikarstva

To znamenito razstavo ki je za Jugoslavijo veliki kulturni dogodek je organiziralo francosko združenje za umetniške akcije v inozemstvu pod pokroviteljstvom obeh državnih šefov. Posebne zasluge ima ta za razstavo Huisman, generalni ravnatelj des Beaux-Arts in Jaufrard, podpornatelj francoskih državnih muzejev. Razstavljeno bo okrog 160 najbolj znamenitih del francoskih umetnikov v zadnjem stoletju. Razstava bo pokazala naš kulturni javnosti najboljši v francoskem slikarstvu po zelo uspešni in strogi izbiri. Francoska razstava ima biti tudi neka plemenita replika italijanski razstavi, ki je zlasti poudarjala italijanske nesmrtnike preteklih stoletij, dočim Francozi zatrjujejo, da je posebno v zadnjih sto letih francoska umetnost pred Italijansko. Okrog 30 del je iz Louvra, ostala so iz Rodinovega muzeja, iz provincialnih muzejev v Montpellieru, Lyonu, Dijonu, Bordeauxu, Nancyu, Rouenu ter naposled iz zbirki znanih kolekcionistov, ki jih sploh ni mogoče videti. Kronološko prične razstava s sijajno periodo neoklasicizma, v prvi polovici preteklega stoletja, ki so ga naugurali David, Baron Gros, Ingres, ter realizma, pod vodstvom Delacroix, Manet, Géricault, Courbet; potem je nastopil slavni impresionizem, ki je dal nove smeri francoski moderni umetnosti: Monet, Cézanne, Pissaro, S. Sley, Gauguin, Van Gogh, Guillaumin, Basille. To je slikarstvo plein air, veselih tonov in svetlobe, ki je znalo zajeti prehodne in poetične momente. Zabloda ekspresionizma je hitro minila in sedaj se francoska likovna umetnost vrača h konstruktivni umetniški forme in vsebine na podlagi naravnih in objektivnih opazovanj. Publika se več ne muči z ekstravagantnimi izrazi poveljnega slikarstva, ko je bil duh popolnoma odsoten. Toda kljub temu najnovejša francoska likovna umetnost ni kopija starih mojstrov in še manj nadaljevanje problematičnih modernih smeri, ker se vse oblike življenja izražajo naravno, v resnični umetniški interpretaciji. Vse ta zanimivi zadnji razvoj francoskega slikarstva, ki je tako močno vplivalo na umetnost vseh kulturnih narodov,

bo po svojih najboljših zastopnikih prikazan na beograjski razstavi, ki bo morda prenešana tudi v Zagreb. O. A.

Zapiski

V založbi »Oslobodjenje« je izšlo delo dr. Živka Topalovića o »Načrtu gospodarske Brošura zaključuje niz razprav imenovanega pisca o modernih gospodarskih in socialnih vprašanjih. V njej so razložene osnovne misli novega načrtnega gospodarstva in pogoji za njega izvedbo. Za radi boljše razumevanja so navedene celoti načrtno-gospodarske zahteve francoske Glavne delavske zveze in Mednarodne sindikalne zveze. Razložena je tudi nova organizacija gospodarske uprave nad so cializiranim gospodarstvom ter nje odnos do politične sile v državi. Umetna pažnja je posvečena dalje družbenim silam, ki se bore za uresničenje novih gospodarskih oblik ter potom, po katerih se da doseči ekonomsko in politično sodelovanje. Pisec prezira niti enega izmed modernih političnih gospodarstvih in socialnih vprašanj ki pretresajo današnji svet. Zelo obsežna snov o problemih, ki močno zanimajo vsakega mislečega človeka, je podana kratko, jasno in pregledno.

V prevodu Čehove in Zogovića je založba »Nolit« pravkar izdala znamenito delo Maksima Gorkoga »Matveje Kužemjakine«. Delo je prvo v nizu »pisov Gorkoga, ki jih bo založba izdajala vsaka dva meseca.

»Muzički glasnik« Izšla je druga številka te naše glasbene revije z naslednjo vsebino: Dr. M. Tomandl: Nikola Djurković, prvi srpski kompozitor; Jurij A-batsky: Muzika u Albaniji; Nadalje poročila Slavko Osterc o koncertu pianistke Svihlikove in o Lajovčević Čitanki, Pavle Stetanović o glasbenem življenju v Beogradu, vesti in beležke pa vsebujejo kratka poročila o zanimivejših glasbenih zadevah na mednarodnem polju.

S P O R T

Tretji dan v Sestrierv

(Izvirno poročilo o poteku zaključnega dneva trodnevni tekem v smuku.)

Kakor smo na kratko zabeležili že v ponedeljski izdaji našega lista, je bilo v nedeljo v Sestrierv končan tridnevno tekovanje v smuku za pokal treh žilnih železnic, v katerem je ta dan zmagal Italijan Roberto Lacidelli, v skupni oceni pa so prav tako Italijani z Marcellinom zasedli najboljše mesto. O poteku nedeljskih tekem nam piše vodja naše ekipe G. Bogo Šramel med drugim naslednje:

Sestriere, 12. marca

Za današnje tretje tekmo z Monte Sissese (2.500 m), za katero je vladalo ogromno zanimanje, se je napravilo najkrajše vreme. Tudi snežne razmere so bile idealne, toda proga s 700 m viš. razlike je potekala v taki ogromni strmini, da naši takšnih strmin še nikoli niso smučali naravnost. Na startu so bili spet vsi kanoni s prejšnjih dni.

Po rezultatih prvih dveh tekem se je tudi ta dan razvila najostrejša borba med Nemci in Italijani ter Švicarji. Naši so pridno trenirali, toda kljub temu ni bilo misliti, da bi mogli odločilno poseči v to borbo. Razen tega je bil Praček zaradi angrine nerazpoložljiv zvan pa se je pri padcu prejšnjega dneva nekoliko poškodoval in tudi ni bil v najboljši formi.

Takoj po startu je bilo 900 m silnega padca (do 33 stopinj). Najboljši so se z blazno brzino spustili v to strmino in dosagali hitrosti do 120 km na uro. Heim je srečno presmučal ta del in tudi drugi del absolutno uspešno. Praček, ki je startal nekaj za njim, je sredi največje strmine odletel. Padec je bil zelo hudo, vendar je Ciriš ostal nepoškodovan po udih. Tožil pe je o notranjih bolečinah in so ga morali odnesti, pozneje pa prepeljati v bolnišnico v Turin. Zvan se je sprva držal dobro, v zadnjem gozdnatem delu pa je močno zaviral in tam spet izgubil kar je prejel pridobil. Koblar se je tudi močno okorajšil, toda v najhujšem smuku je tudi nlega zrušilo, seveda srečnejše kakor Pračka.

Zmagal je Roberto Lacidelli v času 1:42, naslednji dve mesti pa sta zasedla Nemec Jennewein z 1:42,8 in Švcar Molitor z 1:43,6. Potem je prišel Nemec Kneissl, nato trije Italijani, pa trije Nemci in spet dva Italijana, med njimi tudi favorit Marcellini. Heim se je ta dan spravi spet nekoliko v ospredje in zasedel 17. mesto s časom 2:01,2 zvan in Koblar pa sta prišla na 21. o. d. 24. mesto.

V skupni klasifikaciji po vseh treh tekah je bil najboljši Marcellini (Italija) z 2:59,46 nato Nemec Jennewein z 2:56,70, potem Italijan Alvera z 2:54,90 točke itd. Heim je zasedel 17. mesto z 2:55,33, zvan 20. z 2:56,94, Koblar pa 22. z 2:01,41 točke. — V damskih tekah je zmagala Norvežanka Jespersen pred dvema Italijankama.

Popolne ob 17. je bila na glavnem trgu v Sestrierv razdelitev nagrad, zvečer pa so priridili banket z zabavo, pri kateri priliki je bilo izrečenih mnogo prisrčnih besed za bodoče sportno sodelovanje.

Jugosloveni zadovoljni zapuščamo ta edinstveni smučarski raj v Savojskih Alpah z zavestjo, da smo se ta teden mnogo naučili. Pa je tudi da so bili naši tekmovalci iz čneva v dan boljši in hrabriši in jim bodo ta izkustva še mnogo koristila. Škoda je le, da nas je s Pračkom zadela neprčakovana nesreča in smo tako zadnji dan izgubili najmočnejšega tekmovalca.

Planiški teden preložen

na dneve od 21. do 26. marca

Ker snežne razmere ne dopuščajo ureditve velike skakalnice v Planici, niti ni apardo novega tekma. Je Udruženje smučarjev Planica preložilo razpisani močnarni teden od 13. do 19. marca na 21. do 26. marca. Zaključni dan bo v nedeljo dne 26. marca. Tekme v teh dnevih bodo izvedene le v zimskem, če bo pravačasno zapadla sneg; če pa tudi do tedaj snega ne bo, potem bo s prvem primernem snegu

izveden samo trening nekaj dni, da se dobi nove izkušnje in novi rezultati. Nemški tekmovalci, ki so prispeli v Planico, so se začasno vrnili, poljski in češki pa so obveščeni, naj odpotujejo v Planico na brzojavni poziv. Ker so v zadnjih dneh bili močni snežni zameti v bavarskih, avstrijskih in švicarskih Alpah, je pričakovati, da bo snežilo tudi v Planici.

Kolesarska podzveza Ljubljana obvešča vse odbornike, da bo redna seja drevi ob 19. v kavarni »Vošpernik«, Stari trg 34.

SK Svoboda. Opozorjamo vse članstvo na polnoštevilno udeležbo na obsebnem zboru dne 17. t. m. ob 19. v Delavski zbornici.

SK Celje (lahkotiletska sekcija). Vse lahkotiletske opozarjamo, da se pričnejo redni treningi. S težkimi žrtvami smo preuredili tekališče ter ga posuli z novimi ugaski, preuredili smo skakalnice in naprave za mete. Sezona cross-countryjev je pred vrati, zato naj-nihče ne odlašaj s treningom. Posebno opozarjamo zunanje atlete, da pričnejo ta redno trenirajo. Vabimo celjsko mladino, ki se zanima za lahko atletiko, naj se prijavi v naš klub, kjer se ji nudi prilika vsestranskega treninga. Prijave sprejema oskrbnik na Glaziji. Točen razpored treningov bomo pravočasno objavili. Mladina, vstopaj v naše vrste, skrbi za zdravje in krepitev svojega telesa.

Sokol

Uspelo gostovanje dolenskih Sokolov v Zasavju. Iz šmartna pri Litiji nam pišejo: Prijateljski stiki med našimi in Sokoli iz Ivančine gorice pri Stični so že nekaj let tako prisrčni, da so lahko drugim krajem za zgled. Obe društvi gojita tudi medsebojna gostovanja. V nedeljo popoldne so prihiteli k nam bratje in sestre iz Ivančine gorice z Nušičevim komedijo »Dre Gostje uživajo pri nas odlični glas, zato je bila dvorana razprodana. Šmarsko, litijsko in ostalo občinstvo je pozdravil najprej delegat iz Ivančine gorice (starosta Stefan Klavs je bil zadržan zaradi sestanka, kjer so razpravljali o novi meščanski šoli). Dragim gostom se je zahvalili za prihod naš sokolski starosta br. učitelj Vidic. Gostje so nam podali posrečeno delo v uspehi izvedbi. Igra je režirala s. Tomšičeva, ki je dokazala, da je večja voditeljica dramatičnega odseka. Sama je igrala napeljavko in je podala eno najboljših vlog. Tudi vse ostale vloge so bile dobre. Prvovrsten je bil v igri in maski prof. Reiser. Naše dolenske sosedo bomo vedno radi sprejeli v svoji sredi. Veseli smo njihovega napredka v dramatik. Po uspehi igri, ki so jo gledalci nagradili z živahnim odobravanjem, smo priredili dragim gostom pozdravni večer. Nato so se vrnili preko Bogenšperka na dolensko stran. Zdravilo!

Iz življenja na deželi

SEBEBORCI. Na naši soli sta do letos učili dve učiteljici: gđc. Alojzija Pranselsova in ga. Anica Čurmanova. Ker je bila Pranselsova premeščena v Maribor, smo naslovili na bansko upravo prošnjo, naj prestavi v Sebeborce g. Viktorja Čurmana, učitelja v Krupljiniku. Glavni razlog za to prošnjo je ta, ker je g. Čurman evangeličan in bi lahko učil tudi verouk Sebeborci so namreč skoro izključno evangeličanska vasa s premostitvijo bi pa bil zadovoljen tudi g. Čurman, ki ga zdaj loči služba od svoje soproge Prošnje je bila izročena že decembra sreskemu načelniku v Murski Soboti. Podpisali so jo vsi vasičani. Pričakujemo ugodne rešitve.

JEŽICA. O priliki koncerta harmonikarjev iz Domžal se je sprožila želja, da bi se vadila v igranju harmonike tudi mladina z Ježice. Zaradi tega bo v nedeljo 19. t. m. ob 15. sestanek v Sokolskem domu na Ježici, kjer bodo vsi, ki se zanimajo za to, dobili informacije o pouku in nabavi harmonike. Vabijem so vsi, ki žele, da bi se njihovi otroci učili igrati.

Z Jesenic

— Zveza narodnih žena in deklet in podružnica NSZ na Jesenicah priredita drevi ob 20. v Sokolskem domu predavanje »Ob slovenski morski obali in naš življenjski na Tršaškem« Predavanje spremlja ekloptične slike. Predava predavatelj ZKD g. dr. Lavoslav Čermelj.

Naše gledališče

D R A M A

Sreda, 15.: Zaprt.

Cetrtek, 16.: Kaj je resnica. Premiera. Premieretu abonma.

Petek, 17. ob 17.: Upniki, na plan! Predstava za tečajnike češkega jezika.

Sobota, 18.: Prevara izven. Znižane cene od 20. dila navzdol.

Italijanska igrališka »Skupina« Teatro di Venezia bo gostovala danes v opernem gledališču in vprizorila Goldonijevu klasično komedijo »Lažnika«. To gledališče je gostovalo v minulih dneh trikrat v Beogradu in dvakrat v Zagrebu in je imelo izredno velik uspeh. Skupina je odlična, ima lastne dekoracije in kostume vse v stilu klasične komedije. Prodaja vstopnic pri dnevnih blagajni in operi.

Premiera Pirandellove igre »Kaj je resnica« v režiji Cirila Debeveca bo jutri za premierski abonma. Delo je izredno močno in bo prav gotovo ugajalo našemu gledališkemu občinstvu. V posameznih vlogah so naši najboljši igralci.

O P E R A

Sreda, 15.: Lažnik. Gostovanje ansambla Teatro di Venezia. Izven.

Cetrtek, 16.: Ero z onega sveta. Red Cetrtek.

Petek, 17. ob 15.: Evgenij Onegin. Dijaška predstava. Globoko znižane cene.

Sobota, 18.: Werther. Premiera. Premier-ski abonma.

Dijaška predstava v operi bo v petek ob 15. Vprizorili bodo Čajkovskega opero »Evgenij Onegin« v letošnji zasedbi. Veljale bodo cene od 16. din navzdol.

Premiera »Wertherja« bo v soboto, 18. t. m.

Za gostovanje »Slovi« Italijanske pevke Rosette Pampalnjave, ki bo nastopila v nedeljo, 26. t. m. so vstopnice že v prodaji pri dnevnih blagajni in operi.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sreda, 15. ob 20.: Kralj Edip. Prireditelj držav klas gimnazije.

Cetrtek, 15. ob 20.: Pygmalion. Red C.

Iz Ptuja

— Zvočni kino Ptuj predvaja danes in jutri ob 20. film »Napulj v ognju poljubov«. (—)

Iztihotapljeno blago vrnjeno tovarni

Tatvine pri Semperitu v Kranju pojasnjene

Kranj, 13. marca

Konec preteklega tedna se je kranjski policiji posrečilo razkriti tatinsko družbo, ki je s pomočjo skladiščnika tihotapila iz Semperita blago in ga prodajala na Gorenjskem. Tatinski družbi so prišli na sled, ko je član te družbe brezposeln L. S. ponujal ukradenko blago v nakup nekemu Kranjčanu. Temu se je zdelo vse skupaj sumljivo, ker je namreč poznal brezposelnika in je takoj uganil, da je blago ukradenko. Izprva je mislil, da izvira blago iz Savnikove trgovine, zato je odšel tja in povprašal, če mogoče pogrešajo takšno in takšno blago. Njegova domneva se je izkazala za napačno, naka je stvar prijavil policiji. Z brezposelnikom sta se dogovorila, da se dobita zvečer pri pokopališču, kamor bo fant prinesel blago. Policija je že zvečer pripravila zasedo in je tička ušla. Pri zaslišanju je L. S. priznal, da je bilo blago ukradenko v Semperitu in je izdal še ostale skrivke. Povedal je tudi, da je blago skrito v Jurjevih pečinah na K-

kri. Policija je tu res našla 200 m finega blaga in je izvršila hitne preiskave pri vseh osumljenih, ki jih je aretirala.

L. S. je pred meseci naogovoril nekega skladiščnika, naj mu iztihotapi iz skladišča blago, katero bo prodajal z bratom, dobiček pa bodo delili. Skladiščnik se je dal pregovoriti, čeprav je imel dobro službo. Blago je zvečer, ko ni bilo nikogar v bližini, nosil k ograji na zadnji strani tovarne, kjer ga je čakal brezposelnik. Ta je blago odnesel v Jurjeve pečine v skrivališče, od koder ga je potem po malem s pomočjo brata in nekega znanca razpečeval po Gorenjskem. Prvo tatvino je skladiščnik izvršil pred tremi tedni. Odtelje so razpečali še okrog 68 m blaga, za katerega so izkupili okrog 800 din. Na policijo so vse skesano priznali, še zlasti se je skladiščnik razjokal, češ da so ga drugi zapeljali. Po enodnevnem zaslišanju so bili vsi izročeni sodišču, a tovarna je dobila vrnjenih 200 m blaga.

R A D I O

Sreda, 16. marca

Ljubljana 12.: Pesmi iz zvočnih filmov (plošče). — 12.45: Poročila. — 13. Napovedi. — 13.20 Kvitnet trobil. — 14. Napovedi. — 18. Mladinska ura: Slovenski delez pri odkritju v Afriki v 19. stoletju (dr. Valter Bohinec) in Papirnati zmaji (g. M. Zor). — 18.40: Racionalizacija in industrije (g. Avgust Kuhar). — 19. Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura: Razvoj opere v Zagrebu. — 19.50: Prirodopisne zanimivosti (prof. Fr. Pengov). — 20. Koncert franciskanskega cerkvenega zbora s sodelovanjem gđc. Valerie Heybalove in p. Salv. Majheniča (orgle). — 21.15: Salonski kvartet. — 22. Napovedi, poročila. — 22.15: Orglice in harmonika (gg. Petan France in Stanko Avgust).

Beograd 17.50: Petje in vesela muzika. — 20. Humor. — 21. Petje. — 22.15: Klavirske skladbe. — Zagreb 19.30: Kočert z Dunaja. — 22. Ples. — Praga 19.25: Pozabljene melodije. — 20.35: Komorne skladbe. — 21.10: Zbor, orkester in solisti. — 22. Plošče. — Varsava 21.: Chopinove klavirske skladbe. — 22.05: Lahka glasba. — Sofija 18.: Lahka glasba. — 19. Klavirske skladbe. — 19.30: Prenos opere »Carmen«. — 22.10: Lahka godba za ples. — Berlin 20.10: Mladi skladatelji. — 21.15: Operet.

ni napevl. — 22.30: Ples. — München 19.15: Ljudski koncert. — 20.10: Plesne melodije. — 20.45: Koncert po želja. — 22.20: Orkestralni koncert. — Dunaj 12.: Delavski koncert. — 18.20: Slovo od zime. — 20.10: Stara in nova plesna muzika. — 21.20: Plošče. — 22.30: Dunajska glasba. — Pariz 19.30: Orkester. — 21.: Operni prenos.

Cetrtek, 16. marca

Ljubljana 12.: Angleške sklabe (plošče). — 12.45: Poročila. — 13. Napovedi. — 13.20: Zabavni plesni orkestri (plošče). — 14. Napovedi. — 18. Radijski orkester. — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolaric). — 19. Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura: Sokol kr Jugoslavije. — 19.50: Deset minut zabave. — 20. Koncert komornega tria (prof. J. Ravnik, I. Slaja, C. Šedlbauer). — 20.45: Saksofon in ksilofon (plošče). — 21.15: Citre solo (g. Ivo Kosi). — 22. Napovedi, poročila. — 22.15: Iz naših spevoiger (Radijski orkester).

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Konkurs za učenike pilcte

Komanda vazduhoplovstva vojske primice ove godine izvestan broj mladica za svoje pitomce u civilnim pilotskim školama.

Kandidati treba da izpune ove uslove:

1. — Da su porekla Jugoslovenske narodnosti, 2. — Da su zdravi fizički i duševno i slobodni za letacku službu, 3. — Da imaju primerno vladanje u gradanstvu, 4. — Da nisu sudski kažnjavani i da nisu pod prethodnom ili redovnom sudskom istragom ili pod sudom uopšte, 5. — Da nisu oženjeni, 6. — Da imaju odobrenje roditelja (staratelja), da mogu stupiti u letacko osoblje, 7. Da nisu mladi od 18 a stariji od 26 godina i da ispunjavaju zakonske uslove za unapređenje u čin rezervnog potporučnika ili narednika po tač. 1 i 2 čl. 49 Zakona o ustroju vojske i mornarice, 8. — Da se obavezu, da će po svršenju civilnoj pilotskoj školi stupiti na odsuženje kadrovskog roka u vazduhoplovstvu kao piloti, 9. — Da nemaju pravo na povlastice po Uredbi o oslobodenju obveznika od poziva na vojnu dužnost u miru i ratu, 10. — Da ne koriste povlastice za manje službenje u kadru.

Rok prijave Komandantima nadležnih vojnih okruga najdalje do 5 aprila ove godine svojeručno potpisanim molbom.

Sva detaljnija obaveštenja o samim uslovima konkursa, sadržaju molbe, priložima koje treba priložiti uz molbu i sve ostalo može se videti iz konkursa V. K. Br. 269 od 7 marta 1939 godine, koji svaki kandidat koji odgovara gore navedenim uslovima može dobiti lično ili poštom uz dostavljenju poštansku takso od Komande vazd. vojske Zemun, kod svih vojnih okruga i svih fakulteta u zemlji.

Napominje se da sve troškove za vreme školovanja ovih pitomaca t. j. za njihov dolazak na lekararski pregled, upućivanje u školu, stan i hranu snosi Komanda vazduhoplovstva vojske odnosno Uprava škole.

Molbe koje budu podnete posle 5 aprila ove godine neće se uzimati u obzir. Iz Komande vazduhoplovstva vojske V. D. Br. 5207 u Zemunu.

L. WINDER:

Gospod iz Konopišta

Roman o Francu Ferdinandu
(Avtoriziran prevod)

Oporoko umrlega nadvojvode Franca V. Modenskega, nadvojvode Avstrijsko-Estkega, je bral Franc Ferdinand nekaj tednov pozneje. Kar najvestneje je proučil ves spis, ki je bil z obsegom enak debeli knjigi, in dolgo premišljeval o vsaki podrobnosti. Obširno si je dal razložiti odstavke, ki je določali, da ima lastnik premoženja pravico, prodajati nepremičnine, da pa mora oddati toliko in toliko odstotkov kupnine še živečim potomcem modenske vladarske hiše, ako je prodano posestev donosno kak dobiček. V nasprotnem slučaju — ako so bila posestva po besedilu oporoke »infertile« — naj izkupiček nerazdeljen pripade tačasnemu lastniku. Po tem takem lahko kup denarja spet izgubim? Je Franc Ferdinand razburjen vprašal očeta. Karel Ludvik se je nasmehnil in ga potolažil: »Nič ne skrbi, vse te reči so že davno izravnane.« Oče, ki ni vedel, da je sam na glasu kot skop in nezaupljiv gospod, je strme spoznaval nevarno močno razvito lakomnost starejšega sina.

»Prav za prav je tu še nekaj«, je Karel Ludvik z veseljem posmehom rekel dediču, »še neka točka ki je v zvezi z oporoko. Po zapustnikovi nameri bi imel dolžnost, da napoveš Italijanskemu kralju vojno, osvojiš vojvodino Modensko in kot vojvoda Franc VI. zasedeš modenski prestol.«

Franc Ferdinand ni takoj razumel smrtno resne v igri zapustnikove domišljije, niti ni spoznal očetovega norčevanja.

»Da, kako pa? Kako bi bilo to mogoče?« je vprašal.

Oče se je zasmeljal: »Sajbo izderi in lepo prosti gospodarsko osebo, da stopi pod tvoje poveljstvo; potem korakaj z njimi v Italijo in ji napovej vojno.«

V obeh Franca Ferdinanda je blisnila zlobna iskra. Oče je odnehal:

»Kaj ne razumeš šale? Vse to je nesmisel, ljubi Franci. Tega ti vobče ni treba biti mar. Glavno je, da se posestva oskrbujejo, kakor je treba, in da gledaš ljudem na prste. Vse drugo je nesmisel.«

Franc Ferdinand ni po tem razgovoru nikoli več mislil na vojvodino Modensko in na politični namen oporoke, ki ji je bil dolžnik za premoženje rodbine Este. Prestol vojvode Modenskega se mu ni zdajdel vreden, da bi se pulil zanj. Biti vladar majhne deželice, ni bilo v njegovih očeh nikakoli posebna čast in odlikovanje. Ker tega prestola ni bilo več, ni žaloval za njim. Bridko je pa občutil zapostavljanje, ki je menil, da mu ga kažejo kot častniku. Še vedno je bil poročnik Aprila meseca leta 1879., ob srebrni poroki cesarske dvojice, je bilo več mladih nadvojvodov povišanih; on je ostal poročnik. Maja meseca leta 1881. se je cesarjev edini sin, prestolonaslednik Rudolf, oženil s princeso Štefanijo Belgijsko. Tudi ta slavnostni dogodek je bil povod za mnoga napredovanja v armadi; Franc Ferdinandu so spet preskočili. Vpraševal je očeta in mater, zakaj mora biti toliko časa poročnik, zakaj mora toliko časa žetiti pri roditeljih, in zakaj mu ne dovolita, da bi si vsaj ogledal svoja posestva in gradove ter se pobrigal, kako gospodarijo na njih. Oče je bil v vidni zadregi in mu ni dal zadovoljivega odgovora. »Dovolj časa imaš, nečesar ne boš zamudil«, samo to je dejal. Marija Terezija je položila nestrpnost roke na rame in zaprosila: »Potrpi, Franci, najprej se moraš okrepiti.«

Ni mu hotela povedati, da jo njegova telesna šibkost vznemirja. Mariji Tereziji je bilo hudo, ker mu je zbuja la dediščina Estov tako malo nove radosti do življenja. Kaj se je godilo v njem? Marija Terezija ni razumela, da ga je delala moč, ki mu jo je dajalo bogastvo, bolj besnega kakor srečnega,

ker je ni mogel rabiti. Zakaj so ga držali na uzdi? Zakaj ni smel k polku, da bi opravljal službo kakor vsak drug častnik? Zakaj mu niso dali, da bi se preizkusil, kot častnik, kot lastnik velikih posestev, kot gospodar vseh teh mnogih ljudi, ki so jedli njegov kruh? Z osemnajstimi leti je bil stric, cesar Franc Jožef, že zasedel prestol. In on, nečak, ni smel biti niti nadporočnik? Oče je govoril, da se človek poročniške službe hitro nauči, pouk, ki ga imajo mladi nadvojvode doma, da je važnejši. Morda je bilo v tem nekaj resnice. Doktor Marchall je bil imeniten človek, pri njem si se lahko mnogo naučil; tudi doktor Klopp je bil učitelj, ki si se mogel okoristiti z njim. Kar je doktor Klopp govoril proti novodobni znanosti, posebno še proti filozofiji, ko je dokazoval prvenstveno važnost dogme, je šlo Francu Ferdinandu povsem v glavo. In Kloppova vera v svetovnozgodovinsko poslanstvo habsburške hiše je bila pravilna, bila je res tolažba za srce. A prav zato ne bi bili smeli ravnati z mladim Habsburžanom slabše kakor z vsakim drugim mladim človekom, ki se hoče razgibati iz življenja svojo željo po dejanjih in preizkusiti, koliko zmore.

Vse to je Franc Ferdinand nekega dne povedal materi. Odgovorila mu je: »Tako dobro te razumem, Franci, a sama ne vem, kaj naj storim. Govorila bom z očetom.«

Oče in mati sta se dolgo posvetovala. Vendar nista ne hotela ne mogla povedati nestrpnemu Francu Ferdinandu, zakaj mu branita v vojaško službo. Nič več ga nista marala ovirati, da ne bi obiskoval posestev in gradov, se ogledoval po gozdih in posejal po pisarnah, če mu je bilo tolikanj od tega da bi se udeleževal. Toda v jarem težke službe se še ni smel vpreči, ker ga je ogražala materina dediščina. Doktorji, ki so ga časih preiskovali, kadar je imel influenco ali vnetje v grlu, so izjavljali roditeljem, da ni bolan na pljučih in da je vsaj za zdaj malo verjetnosti, da bi bil podedoval materino jetiko. Če si pa vprašal zdravnike, ali je mladi nadvojvoda po tem takem docela zdrav, so jeli na

dolgo in na široko govoriti o dispoziciji in krličnih letih ter priporočati skrajno previdnost in prizanašanje. Poudarjali so, da niso vsi otroci sušičnih roditeljev v enaki nevarnosti. Mladi nadvojvoda Oton na primer, ki je zbuja l v otroških letih prav takšne skrbi kakor njegova brata da je, kakor vse kaže, zdaj iz nevarnosti; njega smeje imeti pač že dokončno za zdravega. njegova pljuča so krepka, telo odporno. Zdravja nadvojvodov Franca Ferdinanda in Ferdinanda Karla na žalost ni moči smatrati za tako dokončno utrjeno. Bolehna nvanjost obeh princev se ujema z nežnostjo njihovih organov, posebno pa pljuč. Pljuča so silno zavraten organ. Časih dajo obremenjenemu mladem človeku po več let mir, nekega dne ga pa nahoma vržejo ob tla. V letih razvoja utegne ta trenutek vsak čas nastopiti. Zato je treba nenehoma paziti na vsa znamenja.

Franc Ferdinand je časih v mračnih urah slutil, kaj mu prikrivata oče in mati. Očetov razgovor z grofom Degenfeldom in njegove pogoste skrbiljeve opombe o nevarnosti, ki grozi otrokom, ker je bila rajnka mati bolna na pljučih, vse to dečka ni moglo trajno zastrašiti; tiste čase je čutil samo strah pred mrtvo materjo, ki je iztezala roke po njem, ne pa strahu pred boleznijo. Bolezen je bila takrat nekaj lepega in prijetnega, krasna prilika, da si se dajal razvajati in odlagal učenje. Pozneje pa, ko se je zavedel da je bila mati še mlada podlegla svoji pljučni bolezni, je jel spet misliti na ta razgovor. Marsikatera obledela slika in marsikatera pozabljen beseda iz detinstva mu je po desetih letih skrivnostno oživela. Kriv tega prebujenja je bil oče, ki je mrzil naglo jezo Franca Ferdinanda in njegove srčite izbruhe. Nekajkrat ga je Franc Ferdinand slišal, kako je tiho rekel Mariji Tereziji: »To ihtavost ima po materi!« Franc Ferdinand je časih pomislil: »Morda imam po materi še marsikaj. Nemara bi bil povsem drugačen človek, da me je rodila mačeha, ki jo imam za pravo mater.«

MALI OGLASI

Letovišče

Letoviščarjem

ugodno oddam za takoj ali pozneje vilo v Dalmaciji, Oprema za 4 event. 3 člane. Kupim železne noge za vrtno klop. Misa Klemečič, pošta Ljubljana I. 4450-38

Službo dobi

Barvarja

popolnoma samostojnega in vajnega barvarja preje, trikotleten in negavice, sprejemem takoj. Ponudbe z navedbo dosedanjih službenih mest in zahtevkov pod »Barvarje na ogl. odd. Jutra, 5363-1

Višjo natakario

dobro vezirano, potrebujem za takoj. Plača 200 din, vse ostalo v hiši, zaslužek oddelčen. Mile Pavličič, Hotel Evropa, Gospič, 5356-1

Frizerko

dobro izveščano, sprejme takoj večji salon v Ljubljani. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Salno dobro mesto«, 5359-1

Tvornica kandi

itše strokovnjaki (Zucker-sieder) večkega v vseh panogah produkcije sladkorne blaga. Nastop čim prej. Obširne ponudbe pod »Trajno namestitev na Propaganda, Zagreb, Jelačićev trg 3, 5351-1

Gospodinjstvo

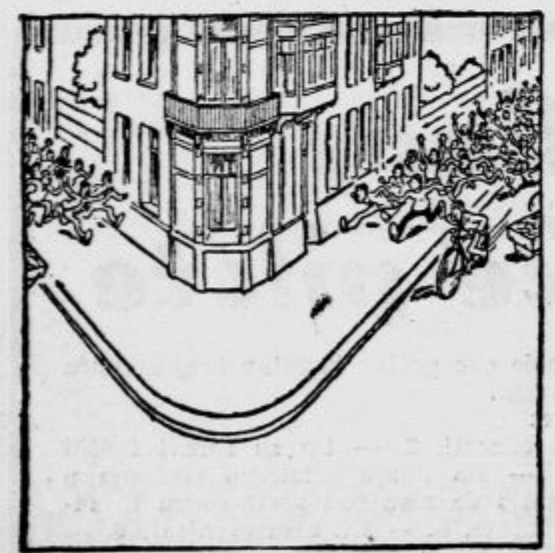
ki zna samostojno kuhati, sprejemam k 4 odraslim osebama. Javiti se med 8.—9. uro jutri. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 5346-1

Gospodično

smočno perfektno nemščine in francosčine in igranjem klavirja itčem k svojima otrokoma (8 do 10 let) Ponudbe na ogl. odd. Jutra z navedbo plačilnih pogojev, silko in izpričeval, 5268-1

G. H. Rotman:

Kapitan Kozlostrelec gre leve loviti



111

Kozlostrelec levi ta čas seveda niso mirovali; želja po presnem mesu jih je takoj pognala na lov za bežečimi ljudmi, in v svoji požrešnosti niso niti videli, da so se pri tem razdelili: dva po eni ulici, dva po drugi — uuu! uuu! — s takšnim groznim rjovenjem, da je šlo njihovim žrtvam v mozeg in kosti. Živ krst ne bi verjel, kakšne olimpijske tekače so se ta dan pokazali naši meščani! Kakor iz uma so drli po dveh širokih ulicah, in robenje zveri, ki so jim bile za petami, jih je izpodbadalo vse do tistega vogala, kjer se ulici, prav pod okni gospoda župana, iztekata v prepleti Mestni trg. Tam pa — ...

Službe išče

Mlad brivec

sposoben, itše stalno službo tu ali na deželi. Kerk, Sr. Petra c. 3, Ljubljana, 5340-2

Sivilja

z večletno prakso, z dobrih okusom, se priporoča damam na dom. Sv. Petra nasip 49, 5330-2

Vajenci (ke)

Šivilsko vajenico z vsjo oskrbo, začetnico sprejemem takoj, Kremžar, Glince, Cesta IX. št. 14 — Vič, 5357-44

Pouk

Samo za stanovanje poučujem otroke. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ravna odličnikinja«, 5336-4

Kateri gospod

plemenit, nabražen, bi pomagal 20 letni simpatični gospodični pri učenju trgovskih predmetov. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Iskreno hvalnica«, 5331-4

Strojepisni pouk

Večerni tečaj od 1 do 4 meseca, oddelki od 1/2, do 8 in od 1/2, do 9 ure. Pouk tudi na diktatu. Vpisovanje dnevno, pričetek poljubno. Christov učni zavod, Domobranska cesta 13. — Največja strojepisnica! 5297-4

Prodajalco

za delikateso sprejemam. — Potrpe se: Ljubljana, Domobranska c. 7. Predstaviti se s spričevali od 1.—4. ure popoldne, 5345-1

Samostojnega

šlitarja za takoj itše tekstilna tovarna. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Šlitarje, 5286-1

INSERIRAJTE V JUTRO

G. H. Rotman:

Kapitan Kozlostrelec gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

gre leve loviti

Pohištvo

Jedilnico

novi, moderni, kaucem, poceni prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 5366-12

Stroji

Pletilne stroje (Flachstrickmaschinen) nove, tvorniške za cene nižje od 50 odst. izpod tovarniške cene prodame in to: enega št. 8-60 cm po 4.000 din, enega št. 7-60 cm po 4.000 din, dva št. 10-30 cm po 800 din, dva št. 12-30 cm po 800 din. — Vprašati: Brača Hiršler, Zagreb, Gajeva 9a, 4228-29

V najem

Gostilno

dobrodošlo, oddam v našem gospodinjstvu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 5360-17

Kapital

Podjetnika

itšeno za izvršitev stavbnih in v to stroke spadajočih obveznosti del ki ima obveznost v Obrtni banki. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Točnost«, 5343-16

Posojila

različna, preskrbiti hitro, brez kakšnega predplačila

Hranilne knjižice

novoujem proti takojšnjemu gotovljenu oblastveno dovoljena pisarna

Rudolf Zore

Ljubljana, Gledališka 12, Znamka za 3 Din, 4515-16

Hranilne knjižice

Prastaršev, Jadransko podunavsko, Kmetstvo posojilnice ljublj, kupimo za takojšnjo gotovino.

Rudolf Zore

Ljubljana, Gledališka 12, Znamka za 3 Din, 4515-16

Prodaj

Travno seme

Banaško lucerno

Grahorice

Oves Zlati dež

Jari ječmen

Koruzo za zeleno

krmno in ensilazo

Sladke lupine

Polslaskorno peso

in Čebulček nudi

Sever & Komp.,

Ljubljana, 5334-6

Biedermayer

komoda original vestransko violena z lepim okovjem. — I. Senica, mizarstvo za Bežigrad, dom, 5294-6

Enodružinsko hišo

z večjim vrtom ali nivo, kupim v Kranju, Celju ali v ljubljanski okolici. Ponudbe s ceno na ogl. odd. Jutra pod »Ravno kupca«, 5190-20

Parcela

sofna suha, ugodno na prodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 5338-20

Posost

5338-20

Hiše - vile

parcele in posessva ite od 55.000 din dalje prodaja pod ugodnimi pogoji. Franjo Pristavec, realpisarna, Ljubljana, Erjavčeva 4a, Tel. 23-81, 96-20

Stanovanje

odda

sobe in kuhinje, itšem. — Sem brez otrok. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 5274-21

Stanovanje

sobe in kuhinje, itšem. — Prednost brez otrok. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 5274-21

Stanovanja

itše

dva, ali enosobno, itše v vsem priključni mirni, trčlaski družini v središču mesta za 1. maj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Reden plačnik«, 5365-21a

2-sobno stanovanje

s priključni, itše družina brez majhnih otrok za 1. maj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Maj 39«, 5355-21a

4-5 sobno stanovanje

solčno, itšem, za takoj, po možnosti k kolčkom vrtu, event. vsemem v našem celovilo v bližini dramskega gledališča. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Točen plačnik 444«, 5350-21a

Večje stanovanje

5-6 sobno, center Ljubljane (in to dvoje vezano), z vsem komfortom, itšem za 1. junij. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Točen plačnik 1200«, 5371-21a

Sobno odda

poštenega, sprejemam v čisto sobo z vsjo oskrbo. Cena nizka, — Jančeva 15, Bežigrad, 5367-23

Sobno

z dvema posteljami, oddam solidnim osebam. Turk, Strelška 22-1, 5369-23

Malo sobico

s posebnim vzhodom v novi hiši oddam boljši oseb. s 15. marcem ali pozneje. — Tyrševa c. 69a, III. desno, 5348-23

Sobno

oddam. Reethnov: 15. desne stopnice, vrata 17, 5339-23

Opremljeno sobo

jeeno drame. oddam 15. marca stalnemu gospodu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 5291-20

Lepo sobo

s posebnim vzhodom, event. s hrano, oddam samo solidnemu gospodu. Popravljati dnevno od 16. do 18. ure. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra, 5332-23

Sobe išče

Sobo

zračno in solčno, z dvema posteljami, s postrežbo in celotno oskrbo v središču mesta, itše mlad zakonski par za maj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »načsko Mirna«, 5364-23a

Opremljeno sobo

s posebnim vzhodom uporabo kopalnice, itše stalen gospod. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Udobnost«, 5344-23a

Veliko sobo

ali dve sobe, brez opreme z uporabo kopalnice, ali enosobno, potrebujem za takoj ali 1. aprila. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Izoženje«, 5278-23a

Sobo

brez pohištva, s souporabo kopalnice za Bežigradom. prodam takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Oficir«, 5037-23a

Opremljeno sobo

v centru s souporabo kopalnice in z zadržkom, — komfortno opremljeno, itše za 1. april dobro situiran gospod. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kom tortnoe, 5188-23a